

Strategija razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine

Podgorica, decembar 2023. godine

UVOD	2
1. Svrha donošenja Strategije.....	3
2. Usklađenost sa postojećim strateškim okvirom Crne Gore	4
3. Usklađenost sa međunarodnim obavezama	9
3.1 Usklađenost sa evropskim politikama	10
ANALIZA STANJA U OBLASTI ZVANIČNE STATISTIKE CRNE GORE	12
1. Nacionalni zakonodavni i institucionalni okvir	12
2. Analiza zainteresovanih strana.....	13
3. SWOT analiza sistema zvanične statistike Crne Gore	15
4. Analiza problema koje je potrebno riješiti – Drvo problema i drvo rješenja	16
5. Ključni rezultati implementacije Strategije razvoja zvanične statistike 2019-2023. godine	18
6. Nalazi evaluacije Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine	22
7. Orodnjavanje strategije.....	27
8. Strateška analiza uticaja na životnu sredinu u fazi definisanja ciljeva	33
STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI SA PRATEĆIM INDIKATORIMA USPJEHA I OPISOM AKTIVNOSTI ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA STRATEGIJE	35
OPERATIVNI CILJ 1	35
OPERATIVNI CILJ 2	39
OPERATIVNI CILJ 3	42
OPERATIVNI CILJ 4	45
OPERATIVNI CILJ 5	49
KLJUČNE AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE OPERATIVNIH CILJEVA	53
MONITORING, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA	57
KOMUNIKACIJA	59
FINANSIJSKI OKVIR	62
PRATEĆI AKCIONI PLAN S PROCJENOM TROŠKOVA ZA 2024 I 2025. GODINU	63

UVOD

Strategija razvoja zvanične statistike je petogodišnji strateški dokument u oblasti zvanične statistike Crne Gore, koji se donosi u skladu sa čl. 20 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore" br. 18/12 i 47/19). Ovaj podzakonski akt predstavlja razvojni okvir statističkog sistema Crne Gore koji definiše strateški cilj, viziju, misiju i dugoročne operativne ciljeve razvoja statističkog sistema Crne Gore. Cilj ove Strategije je unapređenje postojećih i razvoj novih mjera, mehanizama i instrumenata statističkog sistema Crne Gore.

Strategija razvoja zvanične statistike 2024-2028. godine (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja nastavak aktivnosti implementiranih u okviru Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine, sa ciljem da se obezbijedi kontinuitet razvoja i unapređenje sistema zvanične statistike. Usvajanjem Strategije nastaviće se sa sprovođenjem prioriternih aktivnosti utvrđenih u pregovaračkom procesu Poglavlja 18. Statistika, u cilju efikasne proizvodnje rezultata zvanične statistike. Strategijom se utvrđuje strateški cilj razvoja sistema zvanične statistike, kao i pripadajući operativni ciljevi za postizanje ovog cilja. Dvogodišnji Akcioni plan za realizaciju Strategije (za 2024 - 2025. godinu) je sastavni dio iste i predstavlja skup svih mjera koje doprinose realizaciji definisanih operativnih ciljeva, odnosno strateškog cilja. Ovaj plan sadrži relevantne, jasne i mjerljive indikatore učinka i indikatore rezultata.

Metodologija izrade Strategije sa Akcionim planom 2024-2025. godine oslanja se na Uredbu o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata ("Sl. list Crne Gore" br. 54/18), Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, Smjernice za pripremu strateških dokumenata, i Priručnik za evaluaciju strateških dokumenata, koje je pripremio Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore.

Uprava za statistiku je radi sagledavanja pitanja od zajedničkog interesa objavila dva javna poziva (31. 1. 2023. godine i 3. 3. 2023. godine) za predlaganje predstavnika nevladine organizacije u radnu grupu za izradu nacrtu Strategije sa dvogodišnjim Akcionim planom realizacije Strategije (za 2024 - 2025. godinu). Pored dva objavljena javna poziva Uprava za statistiku nije imala predstavnika nevladinog sektora. Aktivnosti na pripremi i definisanju Strategije realizovane su kroz sljedeće faze:

1. Pozicioniranje u strateškom okviru razvoja Crne Gore i usklađenost sa međunarodnim obavezama;
2. Izrada analize stanja u oblasti zvanične statistike Crne Gore;
3. Izrada analize efekata Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine;
4. Identifikacija i opis strateških i operativnih ciljeva;
5. Definisavanje i opis indikatora učinka;
6. Definisavanje aktivnosti i indikatora rezultata sa Akcionim planom;
7. Izrada nacrtu strateškog dokumenta i
8. Javna rasprava.

Usvajanje Strategije pratiće i Akcioni plan, kojim će se utvrditi mjere i aktivnosti potrebne za sprovođenje operativnih ciljeva i smjernica definisanih Strategijom, u skladu sa čl. 20 *Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike*.

U okviru Strategije definisan je strateški cilj, vizija i misija statističkog sistema i pet operativnih ciljeva, kojima se obezbjeđuje dalji razvoj statističkog sistema Crne Gore. Za sprovođenje operativnih ciljeva definisano je 15 ključnih aktivnosti.

Strateški cilj Strategije je *da obezbijedi svim korisnicima/ama rezultate zvanične statistike koji su proizvedeni u skladu sa principima zvanične statistike, propisanom nacionalnom i međunarodnom metodologijom, uz poštovanje etičkih i profesionalnih standarda.*

Vizija statističkog sistema Crne Gore je *da, jačanjem svojih stručnih i infrastrukturnih kapaciteta, proizvodi rezultate zvanične statistike, koji se temelje na međunarodnim standardima i metodologijama, uz poštovanje principa zvanične statistike.*

Misija statističkog sistema Crne Gore je *da pruži pouzdane, kvalitetne, pravovremene i međunarodno uporedive rezultate zvanične statistike za potrebe svih korisnika/ca. Proizvodnja rezultata zvanične statistike vrši se na osnovu statističkih standarda, korišćenjem savremene tehnologije uz poštovanje statističke povjerljivosti.*

1. Svrha donošenja Strategije

Svrha Strategije je da definiše operativne ciljeve razvoja sistema zvanične statistike Crne Gore u narednih pet godina, a kojima će se ispuniti strateški cilj statističkog sistema.

Uloga Strategije je da usmjerava rad zvaničnog statističkog sistema ka postizanju najvažnijih operativnih ciljeva u navedenom vremenskom periodu. Istovremeno služi i za predstavljanje rada proizvođača zvanične statistike, korisnicima/ama i široj javnosti, kako bi u kontinuitetu pratili razvoj i unapređenje sistema zvanične statistike. Strategija definiše pravac bržeg razvoja zvanične statistike kroz harmonizaciju metodologije, standarda i dobre statističke prakse. Takođe, ista predstavlja osnovu za dobijanje rezultata zvanične statistike i obezbjeđuje njihovu uporedivost sa statističkim podacima evropskih i drugih zemalja. Uz strategiju se priprema i dvogodišnji Akcioni plan realizacije Strategije (za 2024 - 2025. godinu), koji usvaja Vlada Crne Gore. Ostalim podzakonskim aktima i to: **Programom zvanične statistike** i **Godišnjim planom zvanične statistike** obezbjeđuje se programski okvir koji detaljnije razrađuje Strategiju.

Strategija se zasniva na ciljevima, koji su definisani u skladu sa ocjenama o ispunjenosti ciljeva prethodne Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine. Ovom Strategijom prepoznati su ključni izazovi, nalazi i preporuke, koji proističu iz integracionog procesa Crne Gore u EU i njenih međunarodnih obaveza u okviru pregovaračkog procesa u Poglavlju 18. Statistika. Neki od relevantnih dokumenata, koji su poslužili kao osnov pripreme Strategije su: *Izveštaji*

Evropske komisije o napretku Crne Gore, Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, završna mjerila u Poglavlju 18. Statistika, Izvještaj o procjeni usklađenosti sa Kodeksom prakse Evropske statistike i ulozi nacionalne statističke institucije kao koordinatora.

Operativni ciljevi *Strategije* predviđaju dalje unapređenje koordinacije unutar sistema zvanične statistike, jačanje ljudskih resursa i prostornih kapaciteta, unapređenje digitalne komunikacije sa korisnicima/ama, kao i efikasnu saradnju sa institucijama sistema. Imajući u vidu nedefinisane nadležnosti organa državne uprave u dijelu administrativnog registra, posebna pažnja biće posvećena razmatranju zakonskih odredbi iz te oblasti.

2. Usklađenost sa postojećim strateškim okvirom Crne Gore

Postojeći strateški okvir Crne Gore, odnosno njegova horizontalna i vertikalna uvezanost, pozicioniraju *Strategiju razvoja zvanične statistike 2024-2028. godine*, kao kompozitni razvojni dokument, koji treba da obezbijedi brojčane i reprezentativne podatke i informacije o ekonomskim, demografskim i društvenim pojavama, kao i pojavama iz oblasti poljoprivrede, radne i životne sredine Crne Gore.

Krovna strateška dokumenta

- Srednjoročni program rada Vlade sa programom rada Vlade za 2023. godinu je dokument kojim se definišu prioriteti i ciljevi Vlade Crne Gore na koje će biti usmjerena pažnja i resursi u periodu 2022 - 2024. godine. On predstavlja okvir za planiranje sektorskih politika, godišnjih programa rada Vlade, ali i srednjoročnih i godišnjih programa rada ministarstava. Uprava za statistiku u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike ima dvostruku ulogu u *Srednjoročnom programu rada Vlade sa programom rada Vlade za 2023. godinu*. Operativni ciljevi zvanične statistike Crne Gore 2024 - 2028. godine, određeni su obavezama i prioritetima Crne Gore, koji su definisani nacionalnim politikama. Sa tog stanovišta, a uvažavajući dvostruku ulogu zvanične statistike, izrada zakonodavnog i strateškog okvira sistema zvanične statistike je dio poglavlja 2. "*Zdrave finansije i ekonomski razvoj*", koje predstavljaju jedan od šest ključnih prioriteta Vlade Crne Gore. Sve aktivnosti su detaljno utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu i Godišnjim planom zvanične statistike za 2023. godinu. Drugo, rezultati zvanične statistike koristiće se za praćenje realizacije Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore, kao i ostalih krovnih strateških dokumenta, sektorskih i drugih politika.
- Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji je krovni strateški dokument procesa evropske integracije Crne Gore koji definiše obim i dinamiku reformi koje su potrebne za usklađivanje Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije. Kao planski dokument, Program

pristupanja Crne Gore pruža strateško usmjerenje procesu evropske integracije Crne Gore ka finalnoj fazi, obuhvatajući širok opseg obaveza u sva 33 poglavlja pravne tekovine EU.

Oblast zvanične statistike zastupljena je u pregovaračkom procesu, kao zasebno pregovaračko Poglavlje 18. Statistika, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima i metodologijama. Zvanična statistika se shodno novoj Metodologiji proširenja EU, nalazi u klasteru koji okuplja najvažnija, ali najzahtjevnija poglavlja u kontekstu neophodnih reformi i implementacije EU pravnog zakonodavstva. U ovom klasteru nalaze se i Poglavlja 5. Javne nabavke 23. Pravosuđe i osnovna prava, 24. Pravda, sloboda i bezbednost i 32. Finansijska kontrola koja će se shodno novoj metodologiji proširenja EU, prva otvoriti, ali i posljednja zatvoriti. Napredak u svim drugim klasterima biće uslovljen napretkom u fundamentalnom klasteru u kojem se nalazi Statistika.

Kako su u zavisnosti od prioriteta najavljena i veća sredstva podrške, položaj zvanične statistike, kao jednog od fundamentalnih poglavlja doprinijeće većoj podršci daljeg razvoja procesa evropskih integracija Crne Gore.

Strategija se bavi zadacima i aktivnostima koje će doprinijeti ispunjavanju završnih mjerila za Poglavlje 18. Statistika. Proces pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji prati se preko dva izvještaja: Izvještaj o napretku - Poglavlje 18. Statistika i Izvještaj o realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 3. Operativni cilj „*Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike*“, u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 3.1 *“Dalja primjena međunarodnih i nacionalnih metodoloških (statističkih) standarda”*, 3.2 *“Inteziviranje aktivnosti u cilju ispunjenja pregovaračkih završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika”* i 3.3 *“Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a”* uz pripadajuće indikatore učinka.

U godišnjem Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru 2022. godine konstatovano je da je Crna Gora umjereno spremna i da je u izvještajnom periodu ostvarila ograničen napredak.

- Program ekonomskih reformi 2023 - 2025. godine je osnovni dokument Crne Gore u ekonomskom dijalogu sa državama članicama i institucijama EU o pitanjima makroekonomskih, fiskalnih i strukturnih reformi. Takođe, u pitanju je dokument srednjoročnog planiranja makroekonomske i fiskalne politike Crne Gore, koji se izrađuje u cilju poboljšanja uslova za snažniji ekonomski rast i razvoj. Uprava za statistiku ima aktivnu ulogu u izradi Programa u okviru svojih nadležnosti kroz statističke aktivnosti.

U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je Operativni cilj 3. sa ključnom aktivnošću 3.3 *“Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a”* uz pripadajuće indikatore učinka, kao i Operativni cilj 5. *“Proizvodnja relevantne, blagovremene i*

visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija" uz pripadajuće indikatore učinka.

- Nacionalna strategija održivog razvoja u Crnoj Gori do 2030. godine predstavlja dugoročnu razvojnu strategiju Crne Gore, kojom se definišu rješenja za održivo upravljanje sa četiri grupe nacionalnih resursa: ljudskim, društvenim, prirodnim i ekonomskim, kao prioritet ukupnog održivog razvoja crnogorskog društva. Sagledavajući održivost nacionalnog razvoja, Crna Gora je među prvim državama u svijetu koja je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem integrisala zahtjeve Ujedinjenih nacija utvrđene Agendom Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030. godine.

U vezi sa tim, Deklaracija o ulozi nacionalnih statističkih institucija u mjerenju i praćenju Ciljeva održivog razvoja (SDG) definiše ulogu nacionalnih statističkih institucija u proizvodnji indikatora za mjerenje ciljeva.

Realizacijom statističkih istraživanja i većom dostupnošću rezultata zvanične statistike, mjeriće se ciljevi postavljeni Nacionalnom strategijom održivog razvoja u Crnoj Gori do 2030. godine u okviru nadležnosti Uprave za statistiku (poglavlje 7.1.1.1. *Pregled raspodjele indikatora s UN liste po zvaničnim proizvođačima statistike u Crnoj Gori*, str. 351).

Doprinos proizvođača zvanične statistike vidljiv je na zvaničnoj web stranici Ciljevi održivog razvoja za Crna Gora u odeljku Podaci o indikatorima Ciljeva održivog razvoja (COR) za Crnu Goru i EUROSTAT-ovoj bazi podataka.

U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 3. Operativni cilj „*Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike*“ u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 3.3 “*Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a*” uz pripadajuće indikatore učinka.

- Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021 - 2025. godine je strateški dokument, kojim se uspostavlja bolji okvir za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti ima viziju: “*Za društvo u kojem sve žene i muškarci i osobe drugačijih polnih i rodnih identiteta imaju jednake mogućnosti da doprinesu održivom razvoju Crne Gore i da jednako uživaju u njegovim dobrobitima*”.

Uloga Uprave za statistiku u saradnji sa nosiocem aktivnosti, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, je da obezbijedi i unapređuje rezultate zvanične rodno razvrstane statistike, kako bi se omogućilo planiranje javnih politika na bazi stvarnog stanja, kao i redovno praćenje napretka i dostignuća tih javnih politika na osnovu kvantitativnih pokazatelja.

U vezi sa tim, Uprava za statistiku je u saradnji sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava (na osnovu Memoranduma o saradnji br. 01-2887 od 14. 9. 2016. godine), 25. jula 2023.

godine organizovala press konferenciju povodom objavljivanja rezultata *Indeksa rodne ravnopravnosti*. Uprava za statistiku po drugi put objavljuje rezultate istraživanja "Indeks rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori", u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost (EIGE), prilikom čega se koriste nacionalni i evropski izvori podataka.

U okviru Strategije definisan je 3. Operativni cilj sa ključnom aktivnošću 3.3 "Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a" uz pripadajuće indikatore učinka, kako bi nastavili redovnu dinamiku objavljivanja publikacija "Muškarci i žene u Crnoj Gori" i obračuna *Indeksa rodne ravnopravnosti*, koji doprinosi međunarodnoj statističkoj uporedivosti u oblasti rodne ravnopravnosti. Više detalja u vezi rodne ravnopravnosti dato je u poglavlju "Orodnjavanje strategije" ovog dokumenta.

Sektorska strateška dokumenta

- Strategija digitalne transformacije 2022 - 2026. godine predstavlja razvojni okvir koji će definisati preduslove i inicijative potrebne za brzu adaptaciju u sve kompleksnije digitalno okruženje, te agilan i proaktivan razvoj digitalne Crne Gore. Uprava za statistiku učestvuje u realizaciji aktivnosti kroz analizu postojeće infrastrukture Uprave za statistiku za proces digitalizacije i digitalne transformacije, uz unapređenje IT bezbjednosti koja je predviđena Strategijom.

U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 4. Operativni cilj „*Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti*“ u okviru kojeg su formulisane ključne aktivnosti koje se odnose na analizu digitalne spremnosti Uprave za statistiku, kao i definisanje „*Mape puta digitalne transformacije Uprave za statistiku*“. U cilju proaktivnog djelovanja Uprava za statistiku je u početnoj fazi pripreme strateškog dokumenta obavila konsultacije sa predstavnicima Ministarstva javne uprave, kao partnerima u sprovođenju i realizaciji navedenog operativnog cilja.

- Strategija reforme javne uprave 2022 - 2026. godine je usmjerena na efikasnu, profesionalnu i servisno orjentisanu javnu upravu u funkciji građana i drugih društvenih i privrednih subjekata kao i na izgradnju zakonodavnog okvira javne uprave. Uprava za statistiku se usklađuje sa postojećim strateškim dokumentom kroz unapređenje IT sistema, radi prikupljanja podataka u statističke svrhe.

U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 4. Operativni cilj „*Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti*“ u okviru kojeg su formulisane ključne aktivnosti, koje se odnose na uspostavljanje eDMS - razmjena dokumenata u okviru sistema Uprave za statistiku za elektronsko upravljanje dokumentima uz pripadajuće indikatore učinka.

Navedeni operativni cilj je u direktnoj vezi sa Operativnim ciljem 1.2. „*Administracija bez papira*“ Strategije reforme javne uprave 2022 - 2026. godine što ukazuje na međusobnu usklađenost Strategije sa postojećim strateškim okvirom Crne Gore.

- Strategijom manjinskih politika u skladu sa uporedno-pravnim i međunarodnim standardima, definišu se mjere za sprovođenje Zakona o manjinskim pravima i slobodama i unapređivanje uslova života manjina, u cjelini, koje su državni organi dužni postepeno da realizuju u periodu implementacije dokumenta. Cilj strategije je da doprinese unapređenju ostvarivanja prava manjina i edukaciji javnosti o vrijednostima i značaju uvažavanja i zaštite pomenutih prava, međuetničkoj toleranciji, te modelima organizacije suživota u multietničkim zajednicama, kao nezaobilaznih uslova za cjelovitu demokratizaciju i puni razvoj crnogorskog društva na putu evropskih integracija. Uprava za statistiku ima aktivnu ulogu u izradi navedene strategije u okviru svojih nadležnosti kroz statističke aktivnosti.
U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 5. Operativni cilj *"Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija"* u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 5.2 *"Podizanje svijesti o dostupnosti i važnosti rezultata zvanične statistike"* uz pripadajuće indikatore učinka. Kontinuirana komunikacija sa korisnicima/ama rezultata zvanične statistike, gradi povjerenje, informiše javnost i pomaže statističkom sistemu da ispuni potrebe korisnika/ca.
- Strategija socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 - 2025. godine ima za cilj unapređenje postojećeg stanja i položaja romske i egipćanske zajednice u Crnoj Gori, kao i ostvarivanja Ustavom i drugim pravnim aktima garantovanih prava, te borbe protiv svih oblika diskriminacije i segregacije. Uprava za statistiku prepoznata je kao partner u realizaciji određenih aktivnosti koje doprinose ispunjenju ciljeva definisanih ovom strategijom. U Operativnom cilju 3. *"Kontinuirana komunikacija sa korisnicima/ama rezultata zvanične statistike, gradi povjerenje, informiše javnost i pomaže statističkom sistemu da ispuni potrebe korisnika/ca"* u *Strategiji socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021 - 2025. godine* iskazana je potreba za saradnjom sa Upravom za statistiku.
U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 5. Operativni cilj *"Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija"*. Disagregacija rezultata zvanične statistike, gdje god je to moguće, je jedna od budućih aktivnosti proizvođača zvanične statistike.
- Nacionalna strategija cirkularne tranzicije do 2030. godine sa Akcionim planom 2023 - 2024. godine ima za cilj kreiranje mehanizama i implementacionih alata za dugoročni oporavak i otpornost Crne Gore. Osim navedenog, cilj je i sistemska promjena, odnosno podsticanje transformacije u načinu razmišljanja i djelovanja u pogledu korišćenja resursa, kao i uzrokovanje samoobavezujuće posvećenosti donosioca odluka da prilagode politike koje predlažu, a koje su u skladu sa principima cirkularne ekonomije. Uprava za statistiku je prepoznata, da u saradnji sa nosiocem aktivnosti učestvuje u realizaciji ciljeva koji se odnose na *unapređenje organske proizvodnje i unapređenje upravljanja otpadom primjenom koncepta cirkularne ekonomije*.
- Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine predstavlja strateški mehanizam, odnosno niz mjera i instrumenata čijom implementacijom se predviđa ispunjenje usvojenih

ciljeva energetske politike države. Uprava za statistiku u redovnoj dinamici učestvuje u kreiranju *Izveštaja Akcionog plana za sprovođenje navedene strategije*.

- Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine predstavlja krovni strateški dokument, kojim su prepoznate mogućnosti daljeg razvoja turizma, vodeći računa o načelima održivosti, usklađenosti, potencijalima, razvojnim potrebama i zahtjevima privrede, domaćeg i inostranog tržišta. Uprava za statistiku je uključena u rad Operativnog tima za praćenje realizacije Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022 - 2025. godine. Aktivnosti na kojima je Uprava za statistiku partner odnose se na digitalnu transformaciju poslovanja u turizmu, kroz izradu integrisanog informacionog sistema, koji će povezati sve relevantne institucije i jačati institucionalne kapacitete kroz organizovanje edukacija, usavršavanje, obuka zaposlenih u lokalnim turističkim organizacijama u dijelu koji se odnosi na prikupljanje podataka o turističkom prometu.

U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 4. Operativni cilj „*Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti*“ u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 4.1 „*Izrada analize postojeće infrastrukture Uprave za statistiku za proces digitalizacije i digitalne transformacije*“ i 4.2 „*Izrada tehničkog plana uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko Jedinственog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) i njegova tehnička implementacija*“ uz pripadajuće indikatore učinka.

- Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023 - 2028. godine predstavlja razvojnu strategiju Crne Gore, kojom se utvrđuju pravci razvoja poljoprivrede i ruralnih područja za upravljanje poljoprivrednim resursima na dugoročno održiv način, obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne hrane, prihvatljive u pogledu kvaliteta i cijena, uz očuvanje životne sredine, unapređivanje životnog standarda stanovništva u ruralnim područjima i ukupnog ruralnog razvoja, te jačanje konkurentnosti proizvođača hrane. Uprava za statistiku će obezbijediti relevantne, blagovremene i visokokvalitetne rezultate zvanične statistike u oblasti statistike poljoprivrede. U vezi sa tim, pored realizacije redovnih godišnjih statističkih istraživanja u oblasti poljoprivrede, započela je realizaciju pripremnih aktivnosti za realizaciju drugog Popisa poljoprivrede u Crnoj Gori. Popis poljoprivrede u Crnoj Gori planiran je u periodu od 1. oktobra do 1. decembra 2024. godine, kako je predviđeno Nacrtom Zakona o popisu poljoprivrede 2024. godine.

3. Usklađenost sa međunarodnim obavezama

Strategija se oslanja i na međunarodno preuzete obaveze kroz strateški okvir UN i EU definisan za oblast zvanične statistike.

Naime, Strategija se priprema i usvaja u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, koji je u potpunosti usklađen sa Regulativom (EZ) br. 223/2009. U pravcu izrade iste, razmatran je i UN Priručnik o upravljanju i organizaciji nacionalnih statističkih sistema, verzija

2022/A, koji pruža smjernice o tome kako razviti integraciju inovativnih izvora podataka i tehnologija u proizvodnji zvanične statistike. Priručnik podržava primjenu UN Fundamentalnih principa zvanične statistike, kao i Deklaraciju profesionalne etike, koja se odnosi na statističare/ke.

Dodatno, analizirani su strateški dokumenti EUROSTAT-a: Strateški plan 2020 - 2024. godine, EU statistički program 2021 - 2027. godine, The Statistical Requirements Compendium, koji predstavljaju viziju razvoja evropske statistike, usmjerenu na zadovoljavanje potreba korisnika/ca, modernizaciju i primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija, kao i bolju promociju zvanične statistike. Radi obezbjeđenja kvaliteta rezultata zvanične statistike, Strategijom je predviđeno jačanje primjene *principa zvanične statistike*. Isti su u skladu sa EU Principima kodeksa prakse evropske statistike, a koji imaju za cilj da osiguraju relevantnu statističku proizvodnju, kako bi statistike proizvedene u okviru Evropskog statističkog sistema (ESS) bile relevantne, blagovremene i tačne, i u skladu sa principima profesionalne nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti.

3.1 Usklađenost sa evropskim politikama

Strategijom razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine nastavlja se usklađivanje sa zahtjevima Evropske unije, ali i najboljom evropskom praksom. Shodno tome, definisan je zakonodavni, strateški i administrativni okvir u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Pregovori u okviru Poglavlja 18. Statistika, obuhvataju usklađivanje crnogorskih pravnih propisa sa pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike. Ova oblast se smatra naročito značajnom zato što će pozitivne promjene, koje će proisteći iz uspješnog procesa pregovora, kao rezultat imati bolji kvalitet, dostupnost i vjerodostojnost statističkih podataka, kao osnove za kreiranje javnih politika, što će stvoriti bolje uslove za dinamičniji društveni i ekonomski razvoj Crne Gore.

Oblast zvanične statistike je u procesu pregovora zastupljena kao posebno pregovaračko poglavlje, ali je od velike važnosti i za napredak u ostalim EU poglavljima, imajući u vidu povezanost sa mnogim oblastima u okviru pregovora. Na bazi podataka koje proizvede zvanična statistika mjeriće se napredak u svim oblastima javnih politika, a Strategija će adresirati zadatke i aktivnosti, koje će doprinijeti ispunjavanju završnih mjerila za Poglavlje 18. Statistika. Od momenta otvaranja poglavlja značajno je povećan broj istraživanja, odnosno raspoloživost podataka, koji su neophodni za vođenje različitih državnih politika i dodatno praćenje ispunjenja kriterijuma u velikom broju pregovaračkih poglavlja, a usvojen je i veliki broj evropskih standarda i legislativa.

Kada je u pitanju zakonodavni okvir EU, postignut je visok stepen usklađenosti sa krovnom EU regulativom, koja reguliše oblast zvanične statistike (Regulation (EC) No 223/2009), a dodatno je analiziran i Evropski statistički program 2021 - 2027 godine.

Shodno posljednjem izvještaju o napretku, u Poglavlju 18. Statistika zabilježen je ograničeni napredak i postignuta umjerena spremnost za članstvo. Dalji napredak i zatvaranje poglavlja, zavisice od ispunjenja obaveza definisanih završnim mjerilima.

U procesu evropskih integracija, prepoznati su ključni rizici u okviru Poglavlja 18. Statistika, a bez čijeg trajnog i adekvatnog rješavanja, dalji napredak podliježe riziku neispunjavanja obaveza u ovom Poglavlju i samim tim napretku i zatvaranju Poglavlja.

Preporuke od kojih će zavisiti dalji napredak u Poglavlju 18. Statistika, prepoznate kroz *Izvještaj o napretku* su:

- značajno ojačati ljudske i finansijske kapacitete Uprave za statistiku, u cilju ispunjenja obaveza i obezbijediti zadržavanje kadra;
- dalje unapređenje zvanične statistike sa metodologijom ESA 2010, naglašavajući statistiku državnih finansija;
- realizovati Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u skladu sa EU standardima i preporukama, uz dovoljno resursa za ovu aktivnost.

Procjena Uprave za statistiku je da se Poglavlje 18. Statistika potencijalno privremeno može zatvoriti 2028. godine, postizanjem visokog stepena usklađenosti, koja je trenutno na nivou od 65%, ukoliko se ispune osnovni preduslovi koji se tiču obezbjeđivanja ljudskih, finansijskih i prostornih kapaciteta.

Poseban naglasak u oblasti zvanične statistike, stavlja se na integraciju zvaničnog statističkog sistema Crne Gore u Evropski statistički sistem (ESS), što omogućava usporedivost zvaničnih statističkih rezultata Crne Gore, sa podacima država članica EU.

ANALIZA STANJA U OBLASTI ZVANIČNE STATISTIKE CRNE GORE

U okviru analize postojećeg stanja dat je osvrt na nacionalni zakonodavni i institucionalni okvir, ključne rezultate primjene *Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine*, kao i na analizu zainteresovanih strana.

1. Nacionalni zakonodavni i institucionalni okvir

Pravni osnov za rad sistema zvanične statistike Crne Gore definisan je Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. U skladu sa ovim zakonom uređuje se organizacija i poslovi sistema zvanične statistike, prikupljanje, obrada i objavljivanje rezultata zvanične statistike i druga pitanja od značaja za zvaničnu statistiku. Proizvodnja zvanične statistike realizuje se u skladu sa principima zvanične statistike. Pored navedenog, statistički sistem Crne Gore se u svom radu pridržava i profesionalnih i etičkih standarda.

Zakon o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike je u skladu sa Regulativom (EZ) br. 223/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta o evropskoj statistici, koji reguliše rad zvanične statistike Crne Gore, nacionalni statistički sistem i ulogu Uprave za statistiku, kao i proizvođača zvanične statistike. Uvažavajući međunarodno zakonodavstvo iz oblasti zvanične statistike, Vlada Crne Gore je donijela Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku, kojom je iskazala posvećenost jačanju povjerenja u zvaničnu statistiku, zasnovanoj na evropskim principima i standardima kvaliteta zvanične statistike.

Uprava za statistiku Crne Gore je glavni koordinator svih aktivnosti u oblasti zvanične statistike i međunarodne statističke saradnje. Pored Uprave za statistiku, zakonom definisani proizvođači su: Centralna banka Crne Gore i Ministarstvo finansija, a drugi proizvođači zvanične statistike određeni su Programom zvanične statistike.

Strategija razvoja zvanične statistike je dokument kojim se utvrđuju strateški i operativni ciljevi zvanične statistike. Izradu Strategije definiše član 20 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, koji predviđa da predlog Strategije priprema Uprava za statistiku u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike. Strategija se usvaja za petogodišnji period, prati je Akcioni plan, koji jasno definiše aktivnosti čije sprovođenje doprinosi realizaciji strateških i operativnih ciljeva.

Program zvanične statistike je dokument koji detaljno razrađuje aktivnosti zvanične statistike, u skladu sa strategijom za petogodišnji period. Izradu Programa zvanične statistike definišu čl. 21 i 22 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. Petogodišnji program sadrži pregled razvojnih ciljeva i glavne rezultate zvanične statistike u svakoj oblasti.

Godišnji plan zvanične statistike je dokument koji na detaljnom godišnjem nivou razrađuje Program zvanične statistike, sadrži listu statističkih istraživanja, koja treba da se sprovedu,

administrativne izvore koji treba da se koriste, razvojne aktivnosti i budžet. Izradu Plana zvanične statistike definišu čl. 23 i 24 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike.

Savjet statističkog sistema je stručno i savjetodavno tijelo, koje se stara o potrebama korisnika/ca zvanične statistike i sastoji se od 17 članova. Članovi 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 19 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike definišu sastav, funkcije i organizaciju ovog savjetodavnog tijela. Savjet daje stručna mišljenja i predloge o strateškim pitanjima, koja se tiču zvanične statistike i nacionalnog statističkog sistema.

U cilju unapređenja komunikacije sa korisnicima/ama rezultata zvanične statistike Uprava za statistiku u dvogodišnjoj dinamici realizuje Istraživanje o zadovoljstvu korisnika/ca. Izvještaj o realizovanom istraživanju se objavljuje na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku.

2. Analiza zainteresovanih strana

Izradi Strategije prethodi analiza koja podrazumijeva prepoznavanje zainteresovanih strana, koje bi trebalo uključiti u pripremu i sprovođenje strateškog dokumenta.

Za organizaciju sistema zvanične statistike najveću ulogu imaju **proizvođači zvanične statistike**, koji su definisani članom 7 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. Vodeću ulogu u sprovođenju Strategije ima Uprava za statistiku. Ostali važni akteri čije su aktivnosti i postupanja u funkciji implementacije Strategije su: Ministarstvo finansija, Centralna banka Crne Gore i drugi proizvođači definisani Programom zvanične statistike. U skladu sa principima kvaliteta Uprava za statistiku je definisala, Kriterijume za definisanje „zvanične statistike“ i „drugih proizvođača zvanične statistike“, kako bi se utvrdilo koji nadležni organ proizvodi »zvaničnu statistiku« i ispunjava uslove da se definiše, kao »drugi proizvođač zvanične statistike«.

Saradnja sa **nevladinim sektorom (NVO) i sa poslovnom zajednicom/preduzetnicima** i njihovo uključivanje, kao zainteresovanih strana obezbijedeno je kroz Savjet statističkog sistema i Radnu grupu Poglavlja 18. Statistika, a sve u cilju boljeg informisanja i obavještavanja o važnim koracima funkcionisanja sistema zvanične statistike.

Ostali partneri u procesu pripreme Strategije imaju priliku da učestvuju kroz javnu raspravu, a to su: državne uprave i agencije, građani, privredni subjekti, međunarodne statističke organizacije i istraživači i mediji.

Ključni **međunarodni partneri** i zainteresovane strane u kontekstu integracionog procesa i sprovođenja Strategije su: EUROSTAT, generalni direktorati Evropske komisije i njene izvršne agencije, UN sistem, Savjet Evrope, Svjetska banka za obnovu i razvoj, Međunarodna organizacija rada, Međunarodna energetska zajednica, OECD i dr.

Radi unapređenja statističke kulture i znanja, kao i staranja o potrebama korisnika/ca zvanične statistike, osnovan je Savjet statističkog sistema, kao stručno i savjetodavno tijelo (član 12 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike).

Prepoznavanjem zainteresovanih strana utvrđuje se njihov odnos prema strateškom dokumentu i ocjenjuje njihov interes i uticaj (snaga) za isti, a prikazan je u navedenoj tabeli.

Tabela 1. Analiza zainteresovanih strana

Zainteresovana strana		Odnos prema strateškom dokumentu	Interes (ocjena od 1 do 5)	Uticaj/snaga (ocjena od 1 do 5)
Javni sektor	Vlada, državne uprave i agencije	Vlada, ministarstva, uprave i agencije odgovorni su za definisanje i sprovođenje javnih politika u okviru svojih nadležnosti. Njima su potrebni rezultati zvanične statistike za pripremu i praćenje svojih nacionalnih razvojnih i sektorskih planova.	5	5
	Jedinice lokalne samouprave	Lokalne samouprave se suočavaju sa intenziviranom potrebom za kreiranjem lokalnih politika i potrebni su im rezultati zvanične statistike koji bi podržali njihovo kreiranje. Zainteresovanost jedinica lokalnih samouprava za podatke na nivou istih predstavlja poseban izazov za Upravu za statistiku.	4	3
Civilni sektor	Građani	Zvanična statistika daje široj javnosti osnovu za informisanje o zvaničnim statističkim podacima.	4	4
	NVO	Zainteresovanost nevladinih organizacija za rezultatima zvanične statistike je u porastu. Razlog tome je što NVO sektor doprinosi efikasnijem učešću u izradi javnih politika na bazi zvaničnih statističkih podataka.	4	4
Privatni sektor	Privredni subjekti	Preduzeća su izvor podataka za proizvodnju zvanične statistike, ali su istovremeno i korisnici zvanične statistike. Akteri na koje će strateški dokument imati značajan uticaj, jer svoje biznis planove zasnivaju na rezultatima zvanične statistike.	4	3
Međunarodne organizacije i istraživači	Međunarodne statističke organizacije i istraživači	Međunarodne statističke organizacije i istraživači prepoznati su kao korisnici podataka koji im služe za izrade naučno istraživačkih radova i analiza. Takođe, međunarodne statističke organizacije su inicijatori realizacije statističkih istraživanja sa međunarodno priznatim metodologijama.	5	5
Mediji	Domaći mediji	Proizvođači zvanične statistike posebnu pažnju posvećuju potrebama medija s obzirom na važnost njihove uloge u prenošenju zvanične statistike javnosti i važne uloge, koje oni mogu imati u aktivnostima izgradnje imidža Uprave za statistiku.	2	5

3. SWOT analiza sistema zvanične statistike Crne Gore

Nakon osvrta na nacionalni i zakonodavni okvir sistema zvanične statistike, kao i analize zainteresovanih strana u nastavku je dat prikaz ograničenja, ali i mogućnosti za razvoj sistema zvanične statistike kroz SWOT analizu. SWOT analizom se analizira spoljašnje i unutrašnje okruženje zvanične statistike. Analizirane su snage (S – strenghts) i slabosti (W – weaknesses), koje predstavljaju unutrašnje faktore sistema zvanične statistike, dok se spoljašnji faktori analiziraju kroz mogućnosti (O – opportunities) i prijetnju (T – threats). Za analizu su korišteni *Izveštaji o zadovoljstvu korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku* i *Izveštaji o napretku*, koji uključuju veći broj zainteresovanih strana, poput nevladinih organizacija, akademske zajednice, poslovnih asocijacija i drugih korisnika/ca statističkih usluga.

SNAGE

- dio Evropskog statističkog sistema;
- otvoreno Poglavlje 18. Statistika;
- finansijska i ekspertska podrška EUROSTAT-a kroz IPA program;
- ekspertska podrška međunarodnih partnera (SIDA, ILO, UNICEF);
- članstvo u UNECE – Grupa visokog nivoa za modernizaciju zvanične statistike (HLG-MOS);
- organizovan sistem zvanične statistike;
- postojanje pravnog i institucionalnog okvira;
- uspostavljena međunarodna statistička saradnja;
- dobra komunikacija sa proizvođačima zvanične statistike;
- uspostavljena komunikacija sa redovnim korisnicima/ama statističkih podataka;
- stručan, profesionalan i kompetentan kadar.

SLABOSTI

- nedostatak resursa (prostornih i tehničkih);
- nedovoljan broj zaposlenih i fluktuacija kadrova što može dovesti do smanjenja efikasnosti u radu, te usporiti poboljšanje i razvoj zvanične statistike;
- zastarjelost dijela opreme zbog ubrzanog tehnološkog razvoja;
- nedovoljna prepoznatljivost i razumijevanje zvanične statistike.

MOGUĆNOSTI

- pristup IPA programu;
- jačanje pravnog i institucionalnog okvira;
- usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih metodologija i standarda u oblasti zvanične statistike;
- rast potreba za statističkim podacima i jačanje značaja zvanične statistike;
- modernizacija prikupljanja podataka kroz razvoj informacionih tehnologija, te korišćenje administrativnih izvora podataka;
- unapređenje koordinacije sa poslovnim asocijacijama, nevladinim organizacijama i akademskom zajednicom;
- korišćenje tehnologije "otvoren kod" (npr. programski jezik "R"), kako bi se optimizovala statistička proizvodnja i smanjili troškovi;
- razvoj statističara/ki, kao stručnog i profesionalnog kadra u proizvodnji rezultata zvanične statistike.

PRIJETNJE

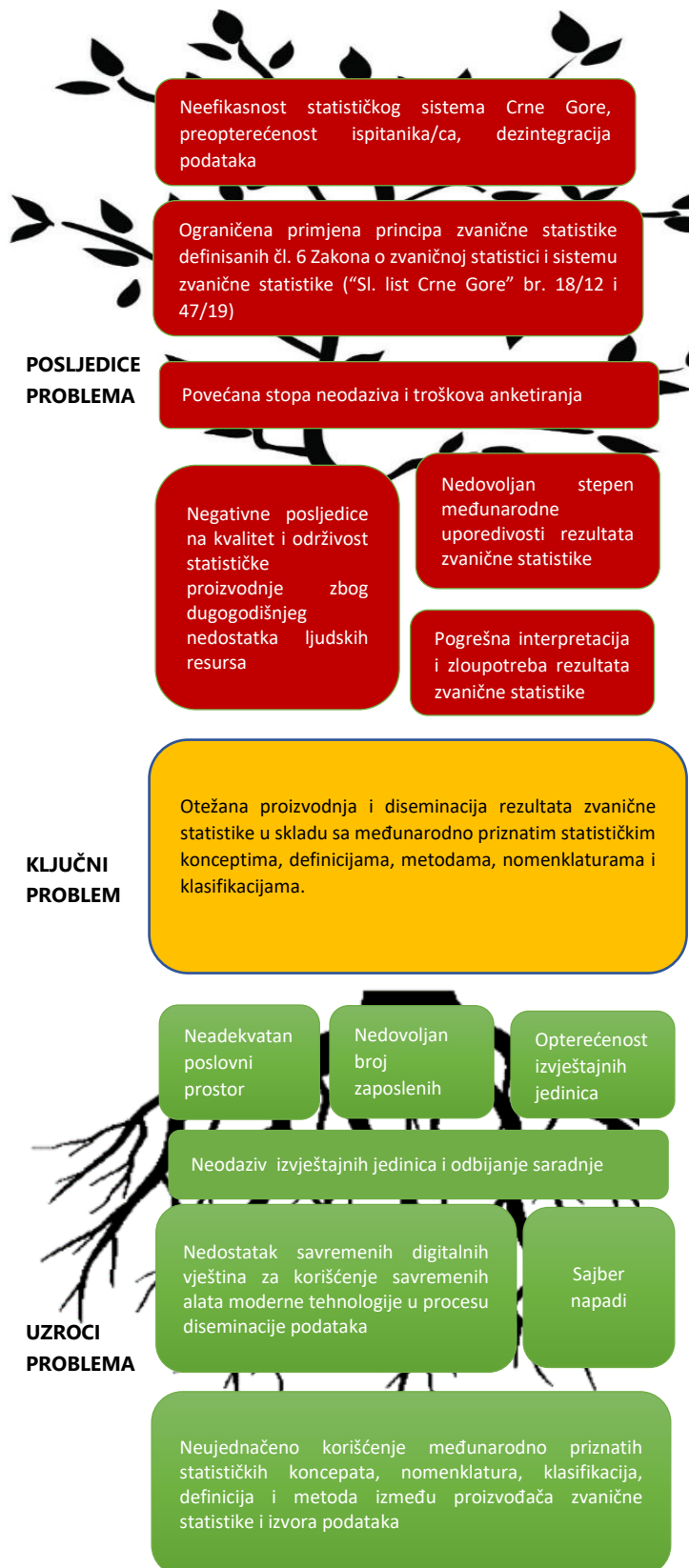
- nedovoljan broj statističara/ki;
- limitirana sredstva za ulaganja u infrastrukturu i IT tehnologiju;
- nedovoljni administrativni kapaciteti;
- odliv visoko kvalifikovanih ljudskih resursa;
- nedovoljna razvijenost administrativnih izvora;
- nedovoljna uvezanost postojećih registara.

Koristeći već razvijene resurse koji se prepoznaju kao "snaga" i to u dijelu razvijenog institucionalnog i zakonodavnog okruženja, postojećih stručnih statističara/ki i pruženih mogućnosti, kroz pristup IPA fondovima, Strategijom definisani ciljevi će doprinijeti smanjenju prepoznatih prijetnji.

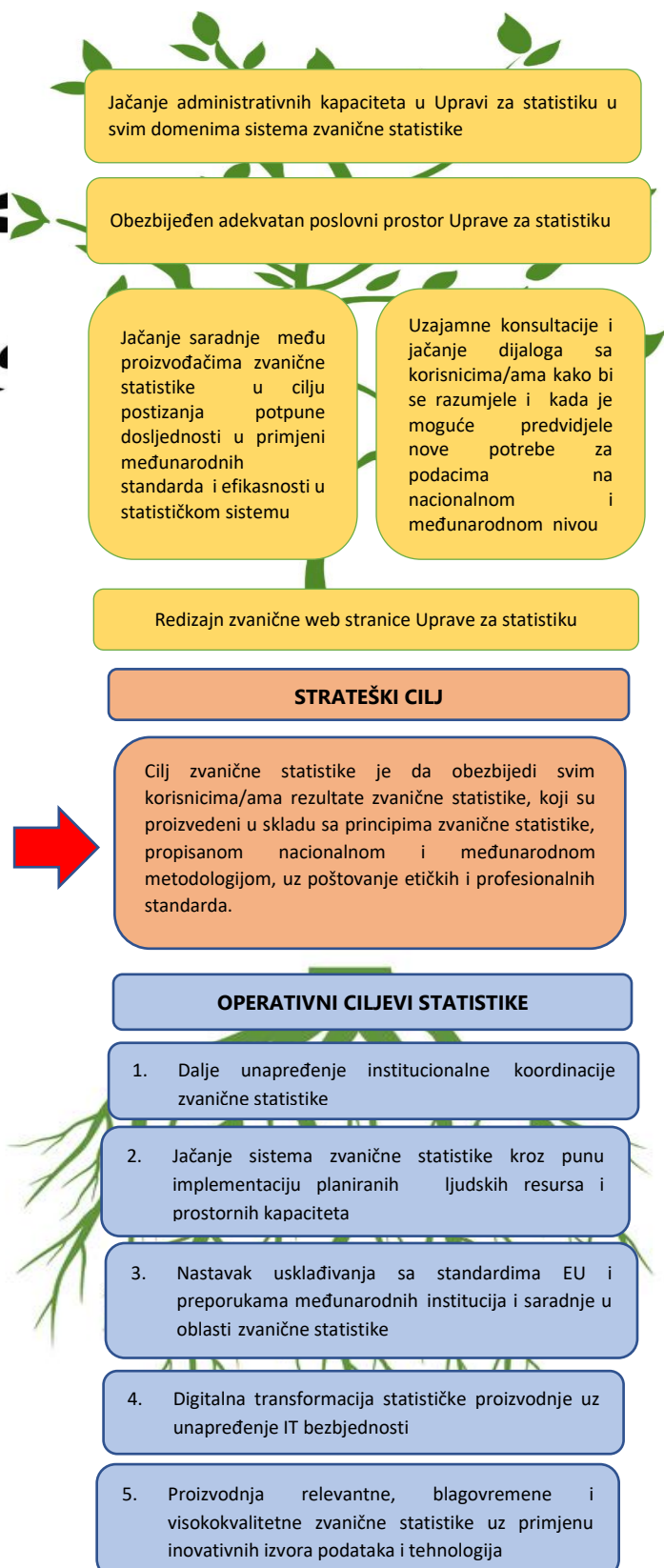
4. Analiza problema koje je potrebno riješiti – Drvo problema i drvo rješenja

Dio analize stanja jesu i uočeni problemi u oblasti sistema zvanične statistike, za koje su jasno precizirani uzroci njihovog nastanka, efekti, odnosno posljedice, kao i predlozi za njihovo rješenje. U cilju toga pripremljeno je "drvo problema" kao metodološki instrument, koji omogućava jasno i pregledno ukazivanje na prepoznate probleme, njihove uzroke i poduzroke, kao i posljedice. Vizualizacijom problema, uzroka i posljedica kroz "drvo problema" postignuta je preglednija i jednostavnija analiza uzoroka i posljedica, ali definisan je i predlog rješenja kroz "drvo rješenja". "Drvo rješenja" predstavlja logičku vezu između strateških i operativnih ciljeva, pripadajućih aktivnosti, indikatora i željenih rezultata.

DRVO PROBLEMA

DRVO RJEŠENJA

5. Ključni rezultati implementacije Strategije razvoja zvanične statistike 2019-2023. godine

Uprava za statistiku je u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike, pored usmjerenja na realizaciju statističkih istraživanja, definisanih Godišnjim planovima zvanične statistike, bila posvećena i ostvarenju strateških i operativnih ciljeva, definisanih Strategijom razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine i Programom zvanične statistike 2019 - 2023. godine. Njena implementacija praćena je kroz Akcione planove i izvještaje o njihovom sprovođenju.

Usljed COVID-19 pandemije, kreirano je značajno drugačije okruženje za proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike, što je uticalo i na realizaciju aktivnosti definisanih Strategijom. Primjenom mjera za suzbijanje pandemije onemogućen je pristup domaćinstvima za prikupljanje podataka metodom direktnog intervjua «licem u lice». Takođe, značajno je otežan proces prikupljanja podataka od privrednih subjekata, ali je istovremeno povećana tražnja za "novim" podacima u cilju kreiranja mjera i politika u uslovima krize. Neočekivane okolnosti usljed pandemije za posljedicu su imale odstupanje od planirane dinamike realizacije ciljeva definisanih Strategijom.

U vezi sa tim, vizija razvoja statističkog sistema Crne Gore predviđena prethodnom Strategijom koja glasi *"proizvodnja koherentnih, relevantnih i objektivnih rezultata zvanične statistike, koji se temelje na međunarodnim konceptima, metodologijama i strogom režimu zaštite podataka"*, je osnova za postavljanje vizije Strategije definisane za naredni petogodišnji period.

Na temeljima navedenog, strateški cilj zvanične statistike definisan za period 2024 - 2028. godine je nastavak cilja uspostavljenog prethodnom strategijom *"da se svim korisnicima/ama obezbijede kvantitativne i reprezentativne informacije o ekonomskom, demografskom, socijalnom i stanju životne sredine u Crnoj Gori, po međunarodno definisanoj metodologiji i najvišim profesionalnim standardima"*.

Strateški cilj za period 2019 - 2023. godine razrađen je kroz operativne ciljeve i aktivnosti, koje su se odnosile na: (1) Uspostavljanje stalnog dijaloga sa korisnicima/ama podataka i razvoj partnerstva; (2) Edukaciju statističara/ki, kao naučnika/ca, koji/a rade/i sa podacima; (3) Dalje usaglašavanje i inoviranje zvanične statistike sa međunarodnim standardima/preporukama; (4) Kreiranje novih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike; (5) Dalju implementaciju Kodeksa kvaliteta zvanične statistike; (6) Razvoj IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike; (7) Razvoj diseminacije i komunikacije podataka u skladu sa potrebama digitalnog društva.

Tabela 2. Pregled aktivnosti definisanih Strategijom razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine

Strategija razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine	Broj
Strateški ciljevi	1
Operativni ciljevi	7
Aktivnosti	49
Indikatori učinka	22

Ključni rizici identifikovani od strane EUROSTAT-a, prepoznati su i u Izveštajima o napretku, a koji se oslanjaju na prethodno navedeno su:

- **potreba za značajnim povećanjem ljudskih i finansijskih resursa Uprave za statistiku** (u okviru postojećih kapaciteta neće biti moguće ispuniti zahtjeve za zvaničnim podacima nacionalnih i međunarodnih korisnika/ca, kao što su: Nacionalna strategija održivog razvoja, Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, itd.);
- **definisanje institucionalne nadležnosti** u proizvodnji statistike državnih finansija, u cilju daljeg usaglašavanja sa ESA 2010 standardima;
- **nedostatak poslovnog prostora** (smanjena produktivnost zaposlenih usljed neadekvatnih uslova rada, bezbjedonosni rizici pristupa zgradi, tehnički nedostaci koji ograničavaju modernizaciju procesa proizvodnje zvanične statistike itd.

1.1 Pregled ostvarenih rezultata Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine po operativnim ciljevima

Konkretne aktivnosti za realizaciju Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine planirane su kroz Akcione planove za referentne godine. Analiza planiranih i utrošenih finansijskih sredstava za cjelokupni period sprovođenja Strategije je pripremljena kroz tri Akciona plana (2019 - 2020. godine; 2021 - 2022. godine i 2023. godina) i pet Izveštaja o realizaciji Akcionih planova, koji sadrže aktivnosti po operativnim ciljevima.

Operativni cilj 1. *Uspostavljanje stalnog dijaloga sa korisnicima/ama podataka i razvoj partnerstva*

Uprava za statistiku je potpisala ukupno 45 sporazuma, od čega je tokom posmatranog perioda 2019 – 2023. godine, potpisala sedam (7) sporazuma. U cilju razvoja partnerstva i dijaloga sa korisnicima/ama statističkih podataka potpisani su sporazumi sa: Univerzitetom Crne Gore-Ekonomske fakultet; Ministarstvom sporta i mladih; Ministarstvom nauke i tehnološkog razvoja; Privrednom komorom; Kancelarijom za trgovinske odnose Ambasade Turske u Podgorici, Romskim savjetom i Institutom za socio-ekonomske analize ISEA.

Tokom posmatranog perioda ostvarena je bilateralna saradnja sa zemljama članicama EU (Slovenijom, Finskom) u procesu daljeg usaglašavanja zvanične statistike sa EU standardima. Nastavljena je saradnja sa međunarodnim institucijama (UNECE-om i UNICEF-om) u pravcu modernizacije statističkog sistema, obezbjeđivanjem neophodne digitalne transformacije, koja će unaprijediti blagovremenost, dostupnost i kvalitet statističkih podataka.

Operativni cilj 2. *Edukacija statističara/ki, kao naučnika/ca, koji/e rade sa podacima*

Jedan od ključnih izazova za zvaničnu statistiku ostaje dalji razvoj znanja i vještina. Digitalizacija društva i "revolucija podataka" otvaraju nove šanse razvoju statističara/ki kao stručnog i profesionalnog kadra, kao „naučnika koji rade sa podacima“, od kojih se očekuje poznavanje novih teorija i metoda kojima se obrađuju „veliki podaci“. U tom pravcu sprovodi se studentska praksa u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore, ali i praksa studenata evropskih master studija (EMOS) u saradnji sa EUROSTAT-om i Univerzitetom Donja Gorica.

Na nivou statističkog sistema, zaposleni su učestvovali na seminarima, kursevima i sastancima u organizaciji EUROSTAT-a, UN-a, UNECE-a, FAO-a GOPA, ICON instituta, Energy Community, itd.

Operativni cilj 3. *Dalje usaglašavanje i inoviranje zvanične statistike sa međunarodnim standardima/preporukama*

Postignut je veći nivo metodološke usklađenosti svih istraživanja statističkog sistema Crne Gore sa pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike. EUROSTAT prati usklađenost statističkih oblasti u zemljama proširenja s pravnom tekovinom EU u statistici, koristeći SMIS + (statistički informacijski sistem za upravljanje). Takođe, napredak u oblasti zvanične statistike prati se kroz Izvještaje o napretku na godišnjem nivou.

U posmatranom periodu realizacije Strategije, procenat realizovanih statističkih istraživanja u odnosu na planirana statistička istraživanja, na godišnjem nivou, iznosi 98%. Detaljan pregled dat je u tabeli u produžetku.

Tabela 3. Broj realizovanih statističkih istraživanja definisanih Godišnjim planom zvanične statistike

Proizvođači zvanične statistike	2019		2020		2021		2022	
	Planirana	Realizovana	Planirana	Realizovana	Planirana	Realizovana	Planirana	Realizovana
Uprava za statistiku	177	177	168	167	163	158	159	155
Drugi proizvođači zvanične statistike	43	42	43	41	48	42	46	44

Prema Izvještaju o napretku, kada je u pitanju Poglavlje 18. Statistika, postignut je ograničeni napredak i srednja ocjena.

Nastavljena je bilateralna saradnja sa zemljama članicama u procesu daljeg usaglašavanja zvanične statistike sa EU standardima. Takođe, nastavljena je saradnja sa međunarodnim institucijama u pravcu modernizacije statističkog sistema, obezbjeđivanjem neophodne digitalne transformacije, koja će unaprijediti blagovremenost, dostupnost i kvalitet statističkih podataka.

Operativni cilj 4. *Kreiranje novih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike*

Korišćenje novih izvora podataka zahtijeva razvijanje novih metoda u prikupljanju, obradi i analizi podataka, kako bi se garantovao kvalitet u skladu sa principima Kodeksa prakse evropske statistike. To podrazumijeva uvođenje novih tehnika u prikupljanju podataka (CATI, CAWI, Web scraping, Web scanning itd.) i investiranjem u IT sistem. Pored korišćenja novih izvora podataka, posebna pažnja biće posvećena daljem korišćenju izvora podataka, koji su u posjedu organa državne uprave u proizvodnji zvanične statistike, kako bi se smanjili troškovi proizvodnje rezultata zvanične statistike i opterećenost izvještajnih jedinica.

Operativni cilj 5. *Dalja implementacija Kodeksa kvaliteta zvanične statistike*

Posvećenost kvalitetu je jedan od principa Kodeksa prakse evropske statistike u kojem se navodi da su „Statistički organi posvećeni kvalitetu i sistematski i redovno identifikuju prednosti i nedostatke kako bi kontinuirano poboljšavali kvalitet procesa proizvoda“.

U skladu sa tim, Uprava za statistiku je tokom posmatranog perioda radila na implementaciji Kodeksa prakse evropske statistike kroz realizaciju:

- istraživanja o zadovoljstvu korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku;
- implementacije samoprocjene kvaliteta statističke proizvodnje;
- uspostavljanja Generičkog modela statističkih poslovnih procesa (GSBPM);
- izvještaja o kvalitetu za korisnike/ce.

Operativni cilj 6. *Razvoj IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu, objavljivanje i dokumentovanje rezultata zvanične statistike*

Razvoj i unapređenje procesa obrade podataka statističkih istraživanja sprovodi se u kontinuitetu kroz:

- unapređenje IT integrisanog sistema za unos i obradu statističkih podataka;
- unapređenje razmjene podataka Sistema referentnih metapodataka sa drugim proizvođačima, koji se odnose na:
 - definisanje elektronskog upitnika za prikupljanje metapodataka od drugih proizvođača zvanične statistike i
 - implementiranje elektronskog upitnika.

Takođe, razvoj IT integrisanog sistema nastavljen je kroz modernizaciju i automatsko generisanje saopštenja za javnost.

Operativni cilj 7. Razvoj diseminacije i komunikacije podataka u skladu sa potrebama digitalnog društva

U cilju promocije zvanične statistike, a uvažavajući povećane potrebe korisnika/ca, Uprava za statistiku je tokom posmatranog perioda putem zvanične web stranice i društvenih mreža (Twitter i LinkedIn) objavila rezultate zvanične statistike prikazane u tabeli:

Tabela 4. Broj diseminiranih rezultata zvanične statistike

Diseminacija rezultata zvanične statistike	2019	2020	2021	2022	Planirano za 2023.	UKUPNO
Statistička saopštenja (u mjesečnoj, kvartalnoj i godišnjoj dinamici)	233	223	179	179	170	984
Publikacije	5	7	6	5	5	28
Infografici				16	40	56
Odgovori na zahtjev korisnika/ca	806	887	730	468	500	3 391

Imajući u vidu mogućnosti koje pruža savremena tehnologija, kada je u pitanju diseminacija podataka i komunikacija sa korisnicima/ama, u periodu važenja Strategije, unaprijeđena je diseminacija na način da su rezultati zvanične statistike dostupni različitim grupama korisnika/ca. Prilagođavanje rezultata zvanične statistike različitim grupama korisnika/ca, zahtijevali su i razvoj različitog nivoa dostupnosti podataka. Shodno tome, najširi pristup detaljnim bazama podataka je bio uslovljen razvojem dinamičkog web sajta Uprave za statistiku, čime je trebalo omogućiti korišćenje podataka na najdetaljnijem nivou. Takođe, razvijali su se novi vidovi publikovanja podataka, koji su uključivali vizualizacije, animacije i na taj način prezentovani su rezultati zvanične statistike na razumljiv i jednostavan način.

Kroz razvojne projekte, koje je podržavala EU, kroz IPA 2019, realizovan je projekat "Komunikacija", u kojem su definisane glavne aktivnosti, koje se odnose na bolju saradnju sa korisnicima/ama i pripremu nove Politike diseminacije, kao i Strategije komunikacije.

6. Nalazi evaluacije Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine

U analizi ostvarenih rezultata Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine u prethodnom periodu, korišćeno je šest standardnih kriterijuma za evaluaciju prema OECD DAC-a (OECD development Assistance Committee). To su: relevantnost, koherentnost, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost prilikom čega je Uprava za statistiku sproveda unutrašnju evaluaciju. Odlukom je formirana Radna grupa (br. 01-041/23- 283/3 od 30. januara 2023. godine) čiji su članovi zaposleni iz jedinica unutar nadležnog organa, koji nijesu bili uključeni u pisanje i sprovođenje strateškog dokumenta koji se evaluira.

Evaluacija Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine sprovedena je u period od marta do juna 2023. godine od strane članova Radne grupe. Nalazi evaluacije biće sastavni dio Završnog izvještaja koji će se pripremiti nakon završenog perioda Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine u skladu sa čl. 26 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike. Pored nalaza evaluacije efekata i stepena ispunjenosti ciljeva za realizovani period, Završni izvještaj će sadržati i podatke o sprovedenim aktivnostima, napomenama u vezi sa teškoćama koje su se javile u realizaciji i predloge za njihovo otklanjanje, kao i obrazloženje za izostanak realizacije pojedinih aktivnosti.

Procesom pripreme Završnog izvještaja Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine koordiniraće Uprava za statistiku, koja će biti zadužena i za dostavljanje Završnog izvještaja Vladi Crne Gore, preko Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore. Završni izvještaj Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine se objavljuje na zvaničnoj internet stranici Uprave za statistiku.

Relevantnost

Ciljevi Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine bili su dobro pozicionirani i utemeljeni sa nacionalnim prioritetima Crne Gore u oblasti zvanične statistike, uključujući usklađivanje crnogorskih pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike. Analizom relevantnosti ciljeva Strategije zaključuje se da je u periodu važenja Strategije postignut napredak, ali su ciljevi i dalje relevantni, a neke od njih je potrebno i dodatno pojačati u narednom periodu.

Sa druge strane, ova strategija je posjedovala odlike relevantnog razvojnog dokumenta, koji je bio primjenjiv, ne samo na Upravu za statistiku, već i na druge proizvođače zvanične statistike. Strategija razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine predstavljala je izuzetno važan dokument, koji je usmjeren na realizaciju ciljeva daljeg usaglašavanja sa međunarodnim standardima, pa samim tim i uspostavljanju stalnog dijaloga sa korisnicima/ama podataka i razvoja partnerstva, kako bi se ostvario kvalitetniji ambijent za razvoj diseminacije u skladu sa potrebama korisnika/ica.

Relevantnost Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine u oblasti rodne ravnopravnosti je potvrđena kroz veliki broj korisnika/ca i podataka, kojima Uprava za statistiku informiše korisnike/ce o stanju u Crnoj Gori u vezi sa rodnom ravnopravnosti. Zaključuje se da je postignut napredak, ali su ciljevi i dalje relevantni. Jedan od najvažnijih instrumenata koji pokazuje stanje i položaj žena i muškaraca u Crnoj Gori je rodna statistika, koja je u periodu važenja strategije obogaćena proizvodnjom indeksa rodne ravnopravnosti. Iako je zabilježen napredak u oblasti rodne statistike, rodni aspekt se prepoznaje kao prioritetni strateški cilj i u narednom periodu.

U kontekstu relevantnosti strateških ciljeva može se istaći i da je ispunjenost ciljeva bila uslovljena prioritarnim potrebama korisnika/ca i među njima najznačajnijeg, prepoznatog u procesu pridruživanja EUROSTAT-a, a sa ciljem usaglašenosti sa Kompendijumom zvanične statistike EU. Dodatna ograničenja ispunjenju ciljeva, u prethodnom periodu, predstavljali su i ograničeni kapaciteti (ljudski i prostorni), kako Uprave za statistiku, kao zvaničnog proizvođača, tako i kod ostalih proizvođača zvanične statistike.

U samoj izradi Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine, a kasnije njenoj implementaciji, pravci razvoja zvanične statistike usklađeni su i sa međunarodnim pravcima razvoja, a implementacija ciljeva zavisila je umnogome i od korišćenja Pretpristupnih fondova, koji su dodijeljeni zemljama kandidatima, a kojima je Uprava za statistiku upravljala u skladu sa strateškim opredjeljenjima EU.

Koherentnost

Kada je riječ o koherentnosti Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine, može se zaključiti da postoji sinergija i međusobna veza sa drugim dokumentima u oblasti zvanične statistike na nacionalnom i međunarodnom nivou. U skladu sa Strategijom razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine pripremljen je petogodišnji Program zvanične statistike za period 2019 - 2023. godine, koji definisane ciljeve razrađuje na nivou statističke oblasti. Na godišnjem nivou je to Godišnji plan zvanične statistike, dok je na evropskom nivou The Statistical Requirements Compendium, koji služi kao referentni dokument EU zakonodavstva u oblasti zvanične statistike.

Ostvaren je značajan napredak u Poglavlju 18. Statistika u dostavljanju ključnih podataka sa ciljem postizanja većeg nivoa usaglašenosti sa EU zakonodavstvom.

Rodna ravnopravnost predstavlja elementarnu vrijednost Evropske unije, pa se samim tim prožima kroz sva poglavlja pregovaračkog procesa, pa i kroz Poglavlje 18. Statistika. Takođe, mjerama ove strategije adresira se i potreba za intenzivnijim uključivanjem svih aktera u društvu, u rješavanju problema vezanih za diskriminaciju, po osnovu pola i roda i osnaživanju žena i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta.

Sinergija, kada su pitanju evropske integracije ogleda se i u izradi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, koji predstavlja plan u pogledu zakonodavnih i strateških okvira, kada su u pitanju obaveze u pregovaračkim poglavljima.

Efektivnost

Efektivnost Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine definiše se kao procjena u kojoj mjeri su se rezultati postigli kroz tri Akciona plana za period 2019 - 2023. godine (dva dvogodišnja i jedan jednogodišnji). Prema rezultatima iz Izvještaja o realizaciji Akcionih planova

Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine, stepen realizacije aktivnosti je direktno uticao na stepen realizacije operativnih ciljeva.

Razlozi zbog kojih neke od aktivnosti nijesu blagovremeno realizovane odnose se na nedostatak ljudskih kapaciteta. Planirana dinamika je bila u velikom riziku, imajući na umu činjenicu da je većina perioda realizacije Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine bila u toku perioda COVID pandemije.

U navedenom periodu sprovedeno je "Istraživanje o uslovima života i bezbjednosti žena", koje je imalo za cilj da izmjeri nasilje nad ženama.

Efikasnost

Strategija razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine je realizovana koristeći najefikasnije resurse, koji su bili na raspolaganju u momentu realizacije pojedinih ciljeva. U velikoj mjeri posvećena je pažnja da se realizacija sprovede uz najniža moguća ulaganja tj. troškove.

Kada je riječ o implementaciji Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine važno je istaći da je ona u značajnoj mjeri finansirana iz budžetskih sredstava, ali i dijelom kroz podršku iz EU donacija (IPA). Evaluacijom je utvrđeno da su resursi opredjeljeni za implementaciju Strategije i njenih Akcionih planova bili dovoljni. Koordinaciju realizacije aktivnosti Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine sprovodila je Uprava za statistiku, koja je realizovana na adekvatan način, sa pozitivnom ocjenom korisnika/ca programa podrške. Uprava za statistiku je sa nedovoljnim brojem zaposlenih iznijela najveći dio planiranih aktivnosti. Prosjek realizovanih statističkih istraživanja je na nivou 98% i na taj način je uspostavljen mehanizam za implementaciju strategije. Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti može se zaključiti da je Strategija bila efikasna i da je ostvarila značajne rezultate uz ograničene ljudske kapacitete. Njena efikasnost se ogleda u razvoju IT integrisanog sistema za prikupljanje, obradu i diseminaciju rezultata zvanične statistike, u periodu pandemije COVID-19, kada se sistem mijenjao i dizajnirao neki novi segment statističkog sistema Crne Gore.

Uticaj

Strategija razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine je ostvarila značajan uticaj na zadovoljstvo korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku, što potvrđuju pozitivne ocjene sprovedenih Istraživanja o zadovoljstvu korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku.

Tokom trajanja Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine realizovana su dva Istraživanja o zadovoljstvu korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku (2020 i 2022. godine), sa ciljem da se izmjeri stepen u kojem su potrebe korisnika/ca za rezultatima zvanične statistike zadovoljene u odnosu na dostupnu zvaničnu statistiku, uvažavajući njihova potencijalna očekivanja. Rezultati Istraživanja o zadovoljstvu korisnika/ca uslugama Uprave za statistiku u 2022. godini pokazuju pozitivne rezultate unapređenja u ukupnom zadovoljstvu korisnika/ca. Naime,

istraživanje je pokazalo da je 73,6% korisnika/ca zadovoljno sveobuhvatnim kvalitetom rezultata zvanične statistike i statističkim uslugama, koje pruža Uprava za statistiku, što u poređenju sa prethodno sprovedenim istraživanjem iz 2020. godine predstavlja rast od 1,8 procentnih poena. Kako se u svom radu Uprava za statistiku oslanja na savremene evropske trendove i nastoji da svoj rad prilagodi evropskim standardima, to će i rezultati ovog istraživanja služiti za nastavak kontinuiranog rada na daljim poboljšanjima ukupnog kvaliteta rezultata zvanične statistike i pružanju statističkih usluga.

Sprovođenje Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine ujedno je i pokazatelj ispunjenja strateških ciljeva, posebno u procesu evropskih integracija, a same polazne i ciljne vrijednosti za sve pojedinačne aktivnosti pružaju informaciju o dinamici i stepenu napretka u ovom procesu. Operativni ciljevi u potpunosti su usklađeni sa očekivanjima EUROSTAT-a i rezultat su raznih preporuka, koje smo dobijali od evropskih zvaničnika, a koje su uslovile napredak. Korisnicima/ama se na ovaj način pruža uvid u strateška opredjeljenja, gdje je ispunjavanje kriterijuma za pristupanje zaseban cilj, a snažno se prožima i kroz ispunjenje svih strateških ciljeva.

Položaj žena i muškaraca u društvu opisan je kroz proizvedene podatke objavljene u publikaciji „Žene i muškarci u Crnoj Gori“, Indeks rodne ravnopravnosti i Istraživanje o uslovima života i bezbjednosti žena.

Neispunjenje strateških ciljeva ili odustajanje od aktivnosti iz analizirane Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine dovelo bi do stagnacije u procesu Evropskih integracija, posebno u Poglavlju 18. Statistika.

Održivost

Analiza održivosti imala je za cilj da ocijeni u kojoj mjeri su pozitivni rezultati i efekti ostvareni u okviru strategije, održivi u budućnosti. Važno je sagledati rizike po održivost, da bi se blagovremeno otklonila i obezbijedila djelotvornost ostvarenih rezultata u narednom periodu. Vjerovatnoća da će rezultati biti održivi je veća, kada su usklađivani sa nacionalnim i međunarodnim standardima (posebno kroz proces pristupanja EU), kada su definisani Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, podzakonskim aktima, kada postoji posvećenost proizvođača zvanične statistike i kada su razvijene kompetencije zaposlenih u statističkim jedinicama, da mogu da podržavaju i održavaju procese statističke proizvodnje.

Rezultati operativnih ciljeva su značajno uvećali prilike za održivost sistema, prije svega zbog ulaganja i razvoja statističkog znanja među zaposlenima, kao stručnog i profesionalnog kadra. Tokom 2022. godine 184 zaposlena iz sistema zvanične statistike učestvovala su u realizaciji online seminara, kurseva i sastanaka (EUROSTAT i UN sastanci). Organizatori događaja su: EUROSTAT, GOPA, ICON institut, UNECE, Energy Community, FAO, itd. Nastavak realizacije programa stažiranja u saradnji sa EUROSTAT-om i nacionalnim statističkim institutima EU u oblasti zvanične

statistike, koji su na platformi razvoja novih metoda, novih procesa u prikupljanju, obradi i diseminaciji podataka, značajno će uticati na održivost sistema zvanične statistike.

Zaključak koji se može izvesti iz nalaza unutrašnje evaluacije jeste da je stepen relevantnosti predloženih aktivnosti na visokom nivou. Korisnici rezultata zvanične statistike su osjetili benefite od realizacije definisanih aktivnosti, naročito uvođenjem novih statističkih istraživanja od strane svih proizvođača zvanične statistike. Efikasnost mjerena procentom realizacije planiranih statističkih istraživanja na godišnjem nivou od 98% ukazuje na veoma povoljne rezultate.

7. Orodnjavanje strategije

Uvažavajući Zakon o rodnoj ravnopravnosti da se u fazama planiranja primijeni član 3. navedenog zakona, izvršena je analiza uticaja Strategije na položaj žena i muškaraca.

Uvođenje rodnog aspekta u proces planiranja zvanične statistike doprinosi transparentnijem i efikasnijem korišćenju resursa, jačanju odgovornosti, promovisanju i poboljšanju mjerljivosti i efikasnosti politika i unapređenju rodne ravnopravnosti.

Da bi javne politike počivale na stvarnom stanju i adekvatnim procjenama stanja i položaja žena i muškaraca u Crnoj Gori, jedan od najvažnijih instrumenata je rodna statistika i rodno odgovorno budžetiranje. Tokom izrade Strategije vođeno je računa o rodnoj perspektivi u odnosu na tematiku kojom se zvanična statistika bavi. Prilikom analize stanja, radna grupa je posebno diskutovala o rodnim dimenzijama uočenih problema, imajući u vidu i žensku i mušku perspektivu.

Uprava za statistiku u najvećoj mjeri koristi rodno senzitivni jezik u svojim saopštenjima i strategijom se predviđa unapređenje primjene istog.

Broj izvršilaca/teljki zaposlenih u nadležnom organu na poslovima u oblasti zvanične statistike je nedovoljan da se obezbijedi efikasna i potpuna implementacija propisa u oblasti zvanične statistike. Uprava za statistiku funkcioniše u okviru pet sektora, koji se dalje dijele na 20 odsjeka, tri odjeljenja i jednu službu. Od 169 radnih mjesta, koji su definisani *Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku*, trenutno je 96 zaposlenih.

Evidentni nedostatak administrativnih kapaciteta, potrebno je nadomjestiti, kako kroz povećanje broja zaposlenih, tako i kroz nadogradnju postojećih kapaciteta u pogledu specifičnih stručnih znanja i iskustava potrebnih za efikasno obavljanje poslova u oblasti zvanične statistike. U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 2. Operativni cilj "*Jačanje sistema zvanične statistike kroz punu implementaciju planiranih ljudskih resursa i prostornih kapaciteta*" u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 2.1 "*Jačanje stručnih i kadrovskih kapaciteta u svim organizacionim jedinicama unutar sistema zvanične statistike*" i 2.2 "*Unapređivanje digitalnih znanja i vještina u sistemu*

zvanične statistike kroz osnaživanje zaposlenih u njihovoj edukaciji i daljem karijernom razvoju u oblasti zvanične statistike“ uz pripadajuće indikatore učinka.

Analizom podataka o zastupljenosti žena i muškaraca zaposlenih u Upravi za statistiku uočava se veća zastupljenost žena (70 ili 73%) u poređenju sa muškarcima (26 ili 27%). Analiza identifikuje nejednakost u oblasti zapošljavanja muškaraca u Upravi za statistiku, kao i njihov izostanak u određenim Odjeljenjima i Odsjecima. Ovo ukazuje na povećano interesovanje žena za poslove proizvodnje rezultata zvanične statistike, ali vjerovatno i na veću profesionalnu zainteresovanost muškaraca za druge oblasti koje se smatraju ekonomski značajnijim.

Tabela 5. Zastupljenost žena i muškaraca u Upravi za statistiku

Uprava za statistiku	Ukupno	Procentualno
Žene	70	73%
Muškarci	26	27%
UKUPNO	96	100%

U Upravi za statistiku (Tabela 5.) uočava se veća zastupljenost žena (73%) u poređenju sa muškarcima (27%). Potrebno je preduzimanje posebnih mjera, naročito tokom procesa planiranja ljudskih resursa, da bi se nejednaka zastupljenost žena i muškaraca u Upravi za statistiku smanjila na odgovarajući nivo. U Tabeli 6. dat je pregled zastupljenosti žena i muškaraca na izvršilačkim pozicijama u Upravi za statistiku.

Tabela 6. Zastupljenost žena i muškaraca na izvršilačkim pozicijama u Upravi za statistiku

Broj popunjenih izvršilačkih pozicija u Upravi za statistiku	Ukupno	Žene	Muškarci
Odjeljenje za implementaciju međunarodnih statističkih projekata	2	2	0
Odjeljenje za međunarodnu saradnju i evropske integracije	2	2	0
Odjeljenje za diseminaciju i upravljanje statističkim bazama podataka i kvalitetom	0	0	0
Služba za opšte, kadrovske poslove i finansije	8	6	2
SEKTOR ZA MAKROEKONOMSKE STATISTIKE, NACIONALNE RAČUNE I CIJENE			
Odsjek statistike godišnjih nacionalnih računa	4	3	1
Odsjek statistike kvartalnih nacionalnih računa	2	2	0
Odsjek statistike nacionalnih računa sektora opšte države	3	3	0
Odsjek statistike kratkoročnih indikatora	5	3	2
Odsjek za statistiku cijena i spoljne trgovine	3	3	0
SEKTOR STATISTIKE POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA, POSLOVNIH STATISTIKA I ŽIVOTNE SREDINE I ŠUMARSTVA			
Odsjek statistike poljoprivrede i ribarstva	5	4	1
Odsjek ekonomskih računa u poljoprivredi, šumarstvu i životnoj sredini	1	1	0
Odsjek poslovnih statistika, statistike stranih filijala i strukturalne biznis statistike	5	3	2
Odsjek statistike životne sredine i šumarstva	1	1	0
SEKTOR SOCIJALNIH STATISTIKA I DEMOGRAFIJE			
Odsjek statistike demografije i migracija	2	2	0

Odsjek statistike obrazovanja, kulture i pravosuđa	4	3	1
Odsjek statistike tržišta rada	3	2	1
Odsjek statistike uslova života i socijalnih usluga	3	3	0
Odsjek statistike inovacija, potrošnje domaćinstva i istraživanja o IKT-u	3	2	1
SEKTOR ZA INFORMATIČKU OBRADU PODATAKA			
Odsjek za informaciono komunikacionu tehnologiju	7	6	1
Odsjek za statistički uzorak	2	1	1
Odsjek za informaciono-tehničku podršku statističkom proizvodu	6	1	5
SEKTOR ZA KOORDINACIJU STATISTIČKIH IZVORA PODATAKA			
Odsjek za nacionalnu koordinaciju statističkih izvora podataka	2	2	0
Odsjek za statističke registre i klasifikacije	3	2	1
Odsjek za prikupljanje i unos podataka	14	9	5
UKUPNO	90	66	24

Kada je u pitanju disagregacija među donosiocima odluka u Upravi za statistiku veća je zastupljenost žena (4 ili 67%) u poređenju sa muškarcima (2 ili 33%). Ovo ukazuje na rodni disbalans i povećano interesovanje žena za poslove zvanične statistike.

Tabela 7. Rodna disagregacija među donosiocima odluka u Upravi za statistiku

Donosioci odluka u Upravi za statistiku	Ukupno	Žene	Muškarci
Direktor/ica	1	0	1
Pomoćnik/ica direktora/ice Sektora za makroekonomske statistike, nacionalne račune i cijene	1	1	0
Pomoćnik/ica direktora/ice Sektora statistike poljoprivrede, ribarstva, poslovnih statistika i životne sredine i šumarstva	1	1	0
Pomoćnik/ica direktora/ice Sektora socijalnih statistika i demografije	1	1	0
Pomoćnik/ica direktora/ice Sektora za informatičku obradu podataka	1	1	0
Pomoćnik/ica direktora/ice Sektora za koordinaciju stičkih izvora podataka	1	0	1
UKUPNO	6	4	2

Strategija sadrži dimenziju orodnjavanja, konkretno kroz aktivnosti u cilju veće dostupnosti rodne statistike. U vezi sa tim, ovim dokumentom definisan je 5. Operativni cilj "Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija" u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 5.1 "Povećanje vidljivosti zvanične statistike uvođenjem savremenih alata moderne tehnologije u procesu diseminacije podataka".

U procesu pripreme Strategije odrađena je i analiza rizika po rodnu jednakost, koja ima za cilj unapređenje baze podatka zvanične statistike, koja će zadovoljiti potrebe korisnika/ca. U cilju toga, u skladu sa Strategijom pripremiće se i petogodišnji Program zvanične statistike 2024 - 2028. godine, koji će se detaljno razrađivati na godišnjem nivou kroz Godišnji plan zvanične statistike, a sadržaće statistička istraživanja, koja će doprinijeti unapređenju rodne statistike. On predviđa praćenje pojava po više karakteristika, od kojih je jedna pol.

Od ukupno 210 planiranih statističkih istraživanja definisanih Programom zvanične statistike 2024 - 2028. godine, analizom rizika je utvrđeno da će 38 ili 18% statističkih istraživanja (iz oblasti: Stanovništvo; Tržište rada; Obrazovanje i doživotno učenje; Prihodi i potrošnja i Pravosuđe i kriminalitet), pružiti rezultate zvanične statistike, kojim se može mjeriti napredak u postizanju rodne ravnopravnosti. Na godišnjem nivou Planom zvanične statistike će se definisati nivo disagregacije rezultata zvanične statistike i finansijska sredstva potrebna za sprovođenje statističkih istraživanja.

I u narednom petogodišnjem periodu Uprava za statistiku će nastaviti sa unapređenjem proizvodnje rodne statistike, kako bi se ukazalo na oblasti u kojima postoji rodni jaz i unaprijedila rodna ravnopravnost. U vezi sa tim, Uprava za statistiku je po drugi put objavila rezultate istraživanja "Indeks rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori", u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost (EIGE) i Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, koji mjeri rodnu ravnopravnost u državama članicama Evropske unije kroz šest domena: rad, novac, znanje, vrijeme, moć i zdravlje.

Indeks rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za 2023. godinu je 59,3, što je porast od 4,3 indeksna poena u odnosu na Indeks iz 2019. godine. U EU-27 Indeks rodne ravnopravnosti iznosi 68,6. U odnosu na EU-27 Crna Gora bilježi nižu vrijednost indeksa za 9,3 indeksna poena. Indeks glavnih domena rodne ravnopravnosti pokazuje da je najveći jaz nejednakosti u oblasti novca (niža vrijednost indeksa za 20,7 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27), dok je najmanji jaz u Crnoj Gori u odnosu na prosjek EU-27 zabilježen u domenu zdravlja (niža vrijednost indeksa za 0,8 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27).

Domen **RAD** mjeri stanje u vezi sa jednakim pristupom zapošljavanju i uslovima rada žena i muškaraca i iznosi 70,7. Poddomen učešća kombinuje dva pokazatelja: učešće u stopama zaposlenosti sa ekvivalentom punog radnog vremena (FTE) i trajanje radnog vijeka. Vrijednost ovog poddomena iznosi 77,9. Segregacija i kvalitet rada uključeni su u drugi poddomen. Segregacija se mjeri učešćem žena i muškaraca u sektorima obrazovanja, zdravlja i socijalnog rada i iznosi 64,1.

Domen **NOVAC** mjeri rodne nejednakosti u pristupu finansijskim resursima i ekonomskoj situaciji žena i muškaraca i iznosi 61,9. Prvi poddomen finansijska sredstva uključuje mjesečnu zaradu i prihod žena i muškaraca. Vrijednost ovog poddomena iznosi 48,2. Drugi poddomen ekonomski resursi obuhvata rizik od siromaštva i raspodjelu dohotka među ženama i muškarcima i njegova vrijednost je 79,6.

Domen **ZNANJE** mjeri rodne nejednakosti u obrazovnim dostignućima, učešću u obrazovanju i obuci tokom života. Vrijednost ovog domena na skali od 1 do 100 iznosi 53,4. Poddomen obrazovna dostignuća mjeri se sa dva pokazatelja: procenat žena i muškaraca diplomiranih studenata i studentkinja i učešće žena i muškaraca u formalnom i neformalnom obrazovanju i osposobljavanju tokom života. Vrijednost ovog poddomena iznosi 67,1. Drugi poddomen

segregacija ima vrijednost 42,4 a obuhvata segregaciju polova u tercijarnom obrazovanju kroz procenat žena i muškaraca među studentima/studentkinjama u oblastima obrazovanja, zdravstva, socijalnog staranja, humanističkih nauka i umjetnosti.

Domen **VRIJEME** mjeri rodne nejednakosti u raspodjeli vremena provedenog na aktivnostima njege, poslovima u domaćinstvu i u društvenim aktivnostima. Vrijednost ovog domena iznosi 58,9. Prvi poddomen njega, mjeri razlike u rodnim pitanjima u kojoj mjeri su žene i muškarci uključeni u njegovanje i obrazovanje svoje djece ili unuka, starijih i nemoćnih osoba, kao i u kojoj mjeri su uključeni u kuvanje i druge poslove u domaćinstvu. Vrijednost ovog poddomena iznosi 61,7. Drugi poddomen društvene aktivnosti istražuje koliko se žena i muškaraca uključuje u društvene aktivnosti. Konkretno, on mjeri razlike u rodnoj uključenosti u sportskim, kulturnim ili rekreativnim aktivnostima izvan svog doma, u kombinaciji sa njihovim angažovanjem u dobrovoljnim i dobrotvornim aktivnostima. Njegova vrijednost je 56,2.

Domen **MOĆ** mjeri ravnopravnost polova na pozicijama donošenja odluka u političkim, ekonomskim i društvenim sferama i njegova vrijednost iznosi 44,1. Poddomen politička moć ispituje zastupljenost žena i muškaraca u nacionalnim parlamentima, Vladi i lokalnim skupštinama (53,2). Poddomen ekonomska moć mjeri rodnu ravnotežu u donošenju ekonomskih odluka kroz udio žena i muškaraca u upravnim odborima najvećih nacionalnih registrovanih kompanija koje se kotiraju na berzama i nacionalne Centralne banke. Vrijednost ovog poddomena mjerena na skali od 1 do 100 iznosi 34,7. U poddomenu društvena moć, uključuju se podaci o učešću žena i muškaraca u odlučivanju u organizacijama koje finansiraju istraživanja, medijima i sportu i iznosi 46,5.

Domen **ZDRAVLJE** mjeri ravnopravnost polova u tri aspekta vezana za zdravlje: zdravstveno stanje, zdravstveno ponašanje i pristup zdravstvenim uslugama. Vrijednost ovog domena iznosi 87,9. Poddomen zdravstveno stanje iznosi 87,5 i razmatra razlike u očekivanom trajanju života žena i muškaraca, zajedno sa godinama koje percipiraju zdravlje i zdravi život (koji se takođe nazivaju očekivanim zdravim životnim vijekom). To je dopunjeno setom faktora zdravstvenog ponašanja, zasnovanim na preporukama Svjetske zdravstvene organizacije. U vezi sa tim, mjerilo se konzumiranje voća i povrća, fizička aktivnost, pušenje i konzumiranje alkohola. Vrijednost poddomena zdravstveno ponašanje iznosi 81,1. Pristup zdravstvenoj zaštiti mjeri se procentom lica koji prijavljuju nezadovoljene medicinske i/ili stomatološke potrebe. Vrijednost ovog poddomena iznosi 95,9.

Takođe, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava i Uprava za statistiku počevši od 2006. godine objavljuju publikaciju "Žene i muškarci u Crnoj Gori", svake druge godine. Publikacija "Žene i muškarci u Crnoj Gori" daje kratak prikaz stanja žena i muškaraca u našem društvu. Nastala je kao odgovor na sve veće potrebe korisnika/ca da se stanje u društvu, između ostalog, prati i preko statističkih podataka prikazanih prema polu. Sastoji se od tabela i grafikona bez dodatnih statističkih i socioloških analiza i može poslužiti kao izvor informacija korisnicima/ama podataka, koji su zainteresovani za položaj žena i muškaraca, kao i za jednakost polova u Crnoj Gori. Podaci

koji su prikazani u ovoj publikaciji odnose se na sljedeće oblasti: stanovništvo, zdravlje, obrazovanje, pravosuđe, zaposlenost i penzionere, politiku i nasilje u porodici.

Polna struktura stanovništva pokazuje da u Crnoj Gori ima više žena (50,6%) nego muškaraca (49,4%)¹. Prema podacima Popisa 2011. godine u najmlađoj starosnoj grupi stanovništva (0-5 godina) ima više dječaka (52,0%), dok u najstarijoj starosnoj grupi stanovništva (65+ godina) ima više žena (56,7%). Analiza polne strukture stanovništva prema starosti pokazuje da je više muškaraca u svim dobnim grupama do 40 godina starosti, dok je u starijim dobnim grupama više žena nego muškaraca.

U Crnoj Gori se, od kako se vodi statistika živorođenih i umrlih po polu, rađa manje djevojčica nego dječaka. Tako i u 2022. godini rođeno je 7 021 živorođene djece, 3 621 ili 51,6% su dječaci, a 3 400 ili 48,4% su djevojčice.

Tokom 2022. godine, na visokoškolskim ustanovama u Crnoj Gori na osnovnim studijama, diplomiralo je 2 430 studenata, što je za 11,9% manje u odnosu na prethodnu kalendarsku godinu. Od ukupnog broja diplomiranih studenata na osnovnim studijama 60,7% (1 475) je ženskog, a 39,3% (955) muškog pola.

U toku 2022. godine, na ustanovama visokog obrazovanja u Crnoj Gori 1 294 studenta završilo je postdiplomske i doktorske studije. Postdiplomske studije završilo je 1 267 studenata i to: specijalističke studije 838 ili 66,1%, magistarske/master studije 429 ili 33,9%. Od ukupnog broja studenata koji su završili magistarske/master studije, na javnim visokoškolskim ustanovama završilo je 281 ili 65,5%, a na privatnim visokoškolskim ustanovama 148 ili 34,5% studenata. Magistarske/master studije završilo je 70,9% (304) studenata ženskog, a 29,1% (125) muškog pola. Zvanje doktora nauka u 2022. godini steklo je 27 lica. Od navedenog broja doktora nauka, ženskog pola je 63% (17) a muškog 37% (10).

Tokom 2021. godine Uprava za statistiku je sprovela "Istraživanje o uslovima života i bezbjednosti žena", kojim su proizvedeni podaci, prema metodologiji EUROSTAT-a o rodno zasnovanom nasilju, čime se obezbjeđuje uporedivost podataka o rodno zasnovanom nasilju među zemljama Evropske unije, koje su sprovele navedeno istraživanje.

U Crnoj Gori je svaka peta žena (20,2%) izjavila da je doživjela nasilje od strane partnera tokom života.

Ukupno 6,2% žena je izjavilo da je doživjelo nasilje u odrasloj dobi od strane lica koje nije partner. Tokom odrasle dobi, ukupno 7,5% žena je izjavilo da je doživjelo nasilje u porodici, dok je od bilo kojeg počinioca nasilje doživjelo 11,7% žena.

Seksualno uznemiravanje na poslu tokom života, prema izjavi, doživjelo je 17,5% žena.

¹ Starosna struktura stanovništva po polu, 31. decembra 2022. godine, u %
<https://www.monstat.org/uploads/files/demografija/procjene/2022/Procjene%20stanovnistva%20i%20osnovni%20demografski%20indikator%202022.pdf>

Istraživanje je sprovedeno na terenu od oktobra do decembra 2021. godine i rezultati su bazirani na izjavama ispitanica. Kao ciljna populacija istraživanja EU - GBV definisane su žene starosti od 18 do 74 godine. Uzorkom je obuhvaćeno 2 232 domaćinstava, dok je popunjenih upitnika bilo 1 609.

8. Strateška analiza uticaja na životnu sredinu u fazi definisanja ciljeva

Strategija uključuje uticaj na životnu sredinu, kroz strateške ciljeve, koji uključuju proizvodnju relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike. Modernizacija metoda prikupljanja podataka i uvođenje novih tehnologija u prikupljanju podataka znatno je uticalo na smanjenje tiraža štampanih obrazaca u posmatranom periodu (2019 - 2023. godine) i time se doprinijelo smanjenju negativnog uticaja na životnu sredinu.

Takođe, povodom Dana ekološke države (20. septembar), koji se 2022. godine po prvi put obilježio, kao državni praznik sa radnom obavezom, Uprava za statistiku je učestvovala u ekološkoj akciji.

Program rada Evropske komisije definiše **Evropski zeleni sporazum**, koji će EU pretvoriti u modernu, resursno djelotvornu i konkurentnu ekonomiju sa ciljevima da: (i) do 2050. godine nema neto emisija gasova sa efektom staklene bašte; (ii) ekonomski rast ne zavisi od upotrebe resursa i (iii) nijedna osoba ni regija nijesu zanemarene.

Aktivnosti u okviru operativnih ciljeva Strategije podržaće dalji razvoj zvanične statistike iz oblasti životne sredine u skladu sa potrebama Evropskog zelenog sporazuma. Nadalje, Evropski zeleni sporazum ukazuje na strukturne promjene u pogledu potreba za informacijama, mjerama i praćenju. U vezi sa tim, u narednom petogodišnjem periodu Uprava za statistiku planira kontinuirano sprovođenje aktivnosti u cilju razvoja fizičkih i monetarnih *računa u životnoj sredini*.

Prije svega potrebno je uspostaviti račun emisije u vazduhu, na bazi raspoloživih izvora podataka. Planirano je sprovođenje istraživanja – Investicije u životnoj sredini, koje će biti osnov za uspostavljanje seta računa u životnoj sredini. Razvoj ekonomskih računa u šumarstvu doprinijeće daljem razvoju šumarskih računa i računa biodiverziteta. Sprovođenje aktivnosti na harmonizaciji statistike voda i dalja harmonizacija statistike poljoprivrede, šumarstva, saobraćaja, energetike i životne sredine u punoj mjeri doprinijeće jačanju politike Evropskog zelenog sporazuma.

Na ovaj način povećaće se broj dostupnih podataka i indikatora, koji će doprinijeti sagledavanju šire slike o stanju životne sredine i podizanju ekološke svijesti građana. Takođe, povećavanje dostupnosti podataka značajno je i za kreatore politika u oblasti životne sredine.

U cilju izrade strateške procjene uticaja na životnu sredinu Uprava za statistiku je popunila "*Upitnik za stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu*" definisan *Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata* od strane Generelnog sekretarijata Vlade Crne Gore.

Rezultati dobijeni popunjavanjem upitnika, ukazuju da je Strategija, strateški dokument usklađen sa elementima uticaja na životnu sredinu.

Kroz opšta pitanja u upitniku, Uprava za statistiku pokazuje da ima uticaj na životnu sredinu sa pozitivnim ishodom.

Na ishode iz opštih pitanja, Uprava za statistiku ima pozitivan ishod. Ovo se mjeri time da je Uprava za statistiku uvođenjem novih tehnologija u prikupljanju podataka znatno uticala na smanjenje tiraža štampanih obrazaca u posmatranom periodu (2019 - 2023. godine) i time direktno doprinijela smanjenju negativnog uticaja na životnu sredinu.

Sa druge strane, Uprava za statistiku indirektno utiče na ishode koji se tiču stanovništva, zdravlja ljudi, biodiverziteta, itd. na način što proizvodnjom rezultata zvanične statistike ukazuje na trend kretanja pojava koje utiču na životnu sredinu. Na ovaj način Uprava za statistiku skreće pažnju javnosti i zainteresovanih strana na pitanja o uticaju na životnu sredinu.

Sprovedenje aktivnosti na razvoju fizičkih i monetarnih računa u životnoj sredini i harmonizaciji statistike voda i dalja harmonizacija statistike poljoprivrede, šumarstva, saobraćaja, energetike i životne sredine u punoj mjeri doprinijeće jačanju politike Evropskog zelenog sporazuma. Na ovaj način povećaće se broj dostupnih rezultata zvanične statistike i indikatora koji će doprinijeti sagledavanju šire slike o stanju životne sredine i podizanju ekološke svijesti građana. Takođe, povećavanje dostupnosti rezultata zvanične statistike značajno je i za kreatore politika u oblasti životne sredine.

Na pitanja o usklađenosti sa Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine, Uprava za statistiku daje nemjerljiv doprinos, kao proizvođač zvanične statistike u dostizanju ciljeva vezanih za ekološka pitanja, kao i pitanja unapređenja životne sredine.

STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI SA PRATEĆIM INDIKATORIMA USPJEHA I OPISOM AKTIVNOSTI ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA STRATEGIJE

Strategijom su definisani sljedeći strateški, odnosno operativni ciljevi, koje treba ostvariti u narednom petogodišnjem periodu, kao i mjere čijom će se realizacijom postići.

STRATEŠKI CILJ

Cilj zvanične statistike je da obezbijedi svim korisnicima/ama rezultate zvanične statistike, koji su proizvedeni u skladu sa principima zvanične statistike, propisanom nacionalnom i međunarodnom metodologijom, uz poštovanje etičkih i profesionalnih standarda.

OPERATIVNI CILJ 1.

Dalje unapređenje institucionalne koordinacije zvanične statistike

KLJUČNA AKTIVNOST 1.1.

❖ Jačanje koordinacije unutar nacionalnog statističkog sistema

Opis aktivnosti: Koordinacija nacionalnog statističkog sistema zasniva se na konceptualnoj koordinaciji, kao skupu procesa i procedura za konsolidaciju i unapređenje zvanične statistike unutar institucije i/ili unutar statističkog sistema. Ona uključuje dva polja, *konceptualnu harmonizaciju i institucionalnu koordinaciju*.

Konceptualna harmonizacija podrazumijeva da se za sve institucije, koje čine sistem zvanične statistike dijele iste definicije, nacionalne i/ili međunarodne klasifikacije i metodologije.

Institucionalna koordinacija i upravljanje ima za cilj efikasan proces upravljanja unutar ili između institucija, odnosno mehanizme komunikacije, praćenja i uspostavljanje statističkih procesa i procedura na nivou sistema.

Uloga proizvođača zvanične statistike odnosi se na proizvodnju rezultata zvanične statistike iz svih oblasti statistike, radi stvaranja cjelovite slike ekonomskog i društvenog života. Zato statistički sistem treba da predstavlja uređen sistem, u kome se na osnovu zakona, dugoročnih strategija, višegodišnjih programa i godišnjih planova zvanične statistike, i drugih propisa po pojedinim oblastima, definiše uloga i konkretne obaveze drugih proizvođača zvanične statistike. Mnogim zemljama nedostaje jasno razgraničenje statističkog sistema i zato je Uprava za statistiku, definisala kriterijume i mehanizam za koordinaciju drugih proizvođača zvanične statistike u skladu sa preporukama EUROSTAT-a u dokumentu *Vodič za definisanje drugih proizvođača. Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemom zvanične statistike* definisana je eksplicitna nadležnost za

proizvodnju dijela zvanične statistike, proizvođačima koji su definisani zakonom, dok će se petogodišnjim Programom zvanične statistike definisati nadležnost statističke proizvodnje za druge proizvođače.

Uprava za statistiku će u narednom petogodišnjem periodu, u skladu sa aktima i mehanizmom za koordinaciju drugih proizvođača zvanične statistike, definisati institucionalnu strukturu statističkog sistema, sa jasno definisanim nadležnostima proizvodnje dijela zvanične statistike. Podrška kroz aktivno učešće drugih proizvođača u sprovođenju upravljanja kvalitetom, biće prioritet Uprave za statistiku u narednom periodu, kao i (i) jačanje međuinstitucionalne saradnje, (ii) veća vidljivost rezultata zvanične statistike drugih proizvođača na web stranici koordinatora statističkog sistema, (iii) obezbjeđenje smjernica i podrške u obliku tehničke pomoći i obuka u sprovođenju i praćenju kvaliteta u statističkim procesima i proizvodima Uprave za statistiku.

Kontinuirano unapređenje međuinstitucionalne saradnje od posebnog je značaja za koherentnost i cjelovitost sistema i primjenu standardnih klasifikacija i definicija u proizvodnji rezultata zvanične statistike. Na ovaj način obezbijediće se jedinstven i korisnicima/ama prilagođen pristup zvaničnoj statistici.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Formiran Stručni tim statističkog sistema Crne Gore;
- ❖ Broj održanih obuka u oblasti upravljanja kvalitetom za druge proizvođače zvanične statistike u cilju jačanja saradnje kroz promociju upravljanja kvalitetom;
- ❖ Objavljeni linkovi drugih proizvođača zvanične statistike u cilju unapređenja vidljivosti rezultata drugih proizvođača zvanične statistike na web stranici koordinatora statističkog sistema, Uprave za statistiku u skladu sa Kalendarom objavljivanja podataka.

KLJUČNA AKTIVNOST 1.2.

- ❖ Jačanje statističkog sistema za potrebe unapređenja statističkih registara i standarda

Opis aktivnosti: Koordinacija kroz primjenu standarda važi za cjelokupan statistički sistem, a odnosi se na primjenu međunarodnih i nacionalnih metodoloških (statističkih) standarda u procesu statističke proizvodnje Uprave za statistiku. Standardi orijentisani na statističku proizvodnju uključuju klasifikacije, terminologiju i definicije, koje će se koristiti u svim zvaničnim statističkim oblastima. Svrha je da se osigura da se isti statistički izrazi koriste za statističku proizvodnju. Aktivnost ove mjere je da se uspostavi **Zbirka statističkih izraza**, koja će se koristiti u sistemu zvanične statistike. EUROSTAT je tim povodom u januaru 2023. godine objavio sveobuhvatnu Zbirku termina i koncepata, koja se odnosi na glavne aktivnosti ESS-a u oblasti statističkog kvaliteta. Takođe, se bavi konceptualnim i metodološkim radom u okviru ESS-a,

uzimajući u obzir aktuelna istraživanja i naučne publikacije o kvalitetu u zvaničnoj statistici. Realizacija mjere će doprinijeti standardizaciji statističke proizvodnje, kroz primjenu modela kvaliteta GSBPM, kao i standarda publikovanja rezultata zvanične statistike. Obezbjedenje upotrebe zajedničkih statističkih standarda u cijelom statističkom sistemu je važan aspekt koordinacije.

Pored usvajanja novih standarda, neophodno je unaprijediti statističke registre, kao okvir za izbor statističkih jedinica, širu primjenu metoda uzorka i veću primjenu administrativnih izvora. Nastavak inicijative za definisanje institucionalnih jedinica po sektorima, razviće aktivnosti na unapređenju Statističkog poslovnog registra. Definisanjem institucionalnih jedinica, unaprijediće se obuhvat Statističkog poslovnog registra u smislu implementacije institucionalnih sektora (varijabli koje su obavezne po Regulativi EU 177/2008 - 3.11. Institutional sector and sub-sector according to European System of Accounts). Razvojne aktivnosti na unapređenju registara odnosiće se i na razvoj biznis demografije, implementaciju geoprostornih podataka (varijable koje su obavezne po Regulativi EU 177/2008 - 2.11. Geographical location code), praćenje poslovanja mikro i malih preduzeća, kao i preduzetnika, kao sastavni dio Statističkog poslovnog registra (Regulation (EC) No 295/2008 of the European parliament and of the council of 11 March 2008 concerning structural business statistics).

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike; Organi državne uprave za poslove iz oblasti poljoprivrede;

Indikator rezultata:

- ❖ Definisana »Zbirka statističkih izraza«;
- ❖ Definisane institucionalne jedinice po sektorima u cilju unapređenja statističkog poslovnog registra;
- ❖ Broj uvedenih novih varijabli u »Statistički Biznis Registar« u skladu sa Uredbom (EU) 2019/2152;
- ❖ Sproveden popis preduzeća sa georeferenciranjem adrese/lokacije preduzeća u skladu sa razvojem adresnog registra;
- ❖ Implementirana nova verzija »Statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2.1«;
- ❖ Dalje unapređivanje »Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava« kroz saradnju sa organima državne uprave za poslove iz oblasti poljoprivrede;
- ❖ Definisana nadležnost »Registra jedinica razvrstavanja« u skladu sa odredbama posebnih zakona kojima se uređuje ta aktivnost;
- ❖ Dalje unapređivanje »Registara prostornih jedinica« sa Upravom za katastar i državnu imovinu I jedinicama lokalne samouprave.

KLJUČNA AKTIVNOST 1.3.

❖ Unaprijediti saradnju sa davaocima podataka/izvještajnim jedinicama

Opis aktivnosti: Jačanje koordinacije, komunikacije i dijaloga kroz institucionalne i konceptualne okvire biće jedan od prioriteta za kvalitetniji pristup podacima, kako od izvještajnih jedinica, tako i iz administrativnih izvora. Preporuka međunarodnih statističkih organizacija je veće korišćenje administrativnih izvora podataka u statističke svrhe, ali ne treba zanemariti ni primjenu izvještajnog metoda prilikom prikupljanja podataka, koji treba unaprijediti tehnološkim inovacijama u oblasti zvanične statistike. Unapređenje metoda prikupljanja podataka u statističke svrhe primjenom izvještajnog metoda, podrazumijeva standardizaciju aktivnosti prikupljanja podataka korišćenjem novih tehnologija i alata, koji olakšavaju efikasno prikupljanje. Aktivnosti u ovoj oblasti biće na uvođenju telefonskog prikupljanja podataka CATI metodom (Computer Assisted Telephone Interviewing) i unapređenje postojećih metoda prikupljanja podataka (CAPI i CAWI). IT unapređenja sa izvještajnim jedinicama kroz modernizaciju prikupljanja podataka. Navedene aktivnosti na modernizaciji prikupljanja podataka bi, unaprijedile, efikasnost, povećale kvalitet i smanjile opterećenje izvještajnih jedinica.

Uprava za statistiku je korisnik administrativnih izvora podataka, ali za korišćenje u statističke svrhe neophodne su dodatne konsultacije sa organima i organizacijama, koje upravljaju administrativnim izvorima podataka. Važno je napomenuti da se administrativni podaci prikupljaju za administrativne svrhe javnog sektora, a ne nužno za proizvodnju zvanične statistike. Međutim, administrativni podaci su odličan izvor podataka za proizvodnju zvanične statistike i treba ih što je više moguće iskoristiti. Statističko-metodološka koordinacija u razmjeni administrativnih podataka i uvođenje novih varijabli u statističke svrhe, smanjila bi troškove prikupljanja podataka, kao i opterećenje izvještajnih jedinica. Mapiranje unutar institucije po sektorima, daće pregled, koji administrativni izvori podataka unutar institucije mogu biti povezani, čime bi se izbjeglo dupliranje posla, opterećenje statističara/ki i ispitanika/ca i olakšala integracija podataka iz različitih izvora.

Napredak u IT tehnologiji i povećani računarski kapaciteti omogućavaju proizvođačima zvanične statistike da prevaziđu mnoga ograničenja, koja su ranije bila povezana sa obradom velikih administrativnih skupova podataka. Primjena novih naprednih metoda za povezivanje podataka, pruža mogućnost da se bolje iskoriste administrativni podaci u proizvodnji zvanične statistike. Tako da je moguća zamjena postojećih metoda prikupljanja podataka, dopuna podataka statističkih istraživanja i kreiranje novih statističkih proizvoda. Realizacija ovog cilja ogledaće se kroz primjenu preporuka UN i EUROSTAT-a za korišćenje administrativnih podataka za proizvodnju zvanične statistike, a odnosi se na unapređenje saradnje sa organima i organizacijama, koje upravljaju administrativnim izvorima podataka, kao i primjenu smjernica za statističko-metodološku koordinaciju.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Izrađene „Analize postojećih i potencijalnih administrativnih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike“;
- ❖ Broj istraživanja koja će primijeniti metodu prikupljanja podataka CAPI i CAWI.

OPERATIVNI CILJ 2.

Jačanje sistema zvanične statistike kroz punu implementaciju planiranih ljudskih resursa i prostornih kapaciteta

KLJUČNA AKTIVNOST 2.1.

- ❖ Jačanje stručnih i kadrovskih kapaciteta u svim organizacionim jedinicama unutar sistema zvanične statistike

Opis aktivnosti: Praćenje i primjena nacionalnog i međunarodnog zakonodavstva u oblasti zvanične statistike zahtijeva povećanje i stalni razvoj ljudskih kapaciteta. Trenutan broj zaposlenih nije dovoljan za ispunjenje svih redovnih obaveza, ali i obaveza proisteklih iz procesa evropskih integracija. Imajući u vidu da se potrebe korisnika vrlo brzo mijenjaju, kao i da tražnja za podacima postaje sve izraženija, nedovoljan broj stručnih i kadrovskih kapaciteta predstavlja rizik održivosti statističke proizvodnje.

S obzirom na sve veće zahtjeve, pitanje koje se postavlja u svakoj organizaciji je kako odgovoriti na promjene i obezbijediti efektivan rad zaposlenih u svrhu ostvarivanja strateških i operativnih ciljeva. Uvažavajući globalizaciju i modernizaciju društva i procesa, kao i brzog razvoja sve većih izazova za zvaničnu statistiku fokus mora ostati na razvoju znanja i vještina statističara/ki, kao stručnog i profesionalnog kadra. Na osnovu rezultata zvanične statistike, donose se najbitnije ekonomske, ali i svakodnevnne odluke na mikro i makro nivou u svim sferama društva. Zato se od statističara/ki očekuje znanje u oblasti u kojoj radi, visoka profesionalnost i poznavanje metoda i vještina, koje su neophodne za proizvodnju kvalitetne statistike.

Izmjenom *Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji* definisaće se kadrovsko planiranje, kako bi se nadomjestio nedostatak, naročito unutar organizacionih jedinica upravljanja kvalitetom, praćenja nacionalnih i međunarodnih indikatora, diseminacije i odnosa sa javnošću, jačanja kompetencija ljudskih resursa i vještačke inteligencije.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partner: Ministarstvo finansija

Rezultat: Izmijenjen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku sa jačanjem ljudskih kapaciteta naročito unutar jedinica u oblastima upravljanja kvalitetom, praćenje nacionalnih i međunarodnih indikatora, diseminacije i odnosa sa javnošću, ljudskih resursa i vještačke inteligencije.

KLJUČNA AKTIVNOST 2.2.

- ❖ Unapređenje digitalnih znanja i vještina u sistemu zvanične statistike kroz osnaživanje zaposlenih u njihovoj edukaciji i daljem karijernom razvoju u oblasti zvanične statistike

Opis aktivnosti: Proizvodnja zvanične statistike ima dugu tradiciju koja se zasniva na dobro uspostavljenim statističkim znanjima, praksama i metodama. Poštujući ih, zvanična statistika stvara ljudske resurse, u skladu sa znanjima i vještinama koje su neophodne za proizvodnju zvanične statistike. Međutim, danas, uz modernizaciju procesa, pored dobro uspostavljenih praksa i metoda postoje novi instrumenti i alati koji se primjenjuju u zvaničnoj statistici, a zahtijevaju nova znanja i vještine. Za jačanje kompetencija ljudskih resursa, Uprava za statistiku će u narednom periodu pripremiti **Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještine**, koji bi se realizovao uz podršku naučne zajednice i EUROSTAT-a.

Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještine će se detaljnije razraditi kroz godišnji plan za realizaciju obuka za: korisnike/ce, novozaposlene, anketare, kao i za sticanje ključnih vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih. Sprovedeće se obuke, kako bi se IT kadar obučio za primjenu nove digitalne transformacije, kao i za sticanje znanja iz oblasti grafičkog dizajna i sticanja ključnih vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih.

- **Plan organizovanja obuka za korisnike/ce**, koji će sadržati aktivnosti o informisanju javnosti o dostupnosti i važnosti primjene rezultata zvanične statistike;
- **Plan i realizacija obuka za osposobljavanje zaposlenih, sa posebnim akcentom na novozaposlene**, koji će sadržati aktivnosti za stručne obuke i treninge iz domenskih statistika i obuka koje se odnose na zakonodavni i institucionalni okvir, poslove podrške i upravljanja statističkim procesima. Očekivani rezultati odnosiće se i na unapređenje znanja i vještina proizvodnje, obrade i diseminacije zvanične statistike uz primjenu novih digitalnih tehnologija, kao i vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih;
- **Plan obuka mreže anketara**, koji će sadržati aktivnosti za unapređenje znanja i vještina u procesu prikupljanja podataka korišćenjem digitalne tehnologije i
- **Plan obuka IT kadra** za primjenu nove digitalne transformacije.

Na ovaj način će se razvijati kompetencije za sistemsko i ciljno osposobljavanje ljudskih resursa unutar i izvan statističkog sistema. Prilikom pripreme programa i plana, vodiće se računa o metodama učenja, koje su se izdvojile u zvaničnom statističkom svijetu: (i) učenje od strane spoljnih eksperata kroz ESTP kurseve; (ii) primjena »in-house« obuka (iii) webinara; (iv) učenje u timovima ili grupama (domenske obuke sa širenjem horizontalnih znanja i vještina), kao i program stažiranja u saradnji sa EUROSTAT-om i nacionalnim statističkim institutima EU u oblasti zvanične statistike. Unapređenje stručnih i specijalističkih znanja za određene statističke oblasti, naročito u pogledu upoznavanja i primjene standarda, koji proizilaze iz međunarodnih dokumenata UN i EU, sprovođenje inicijalnih i kontinuiranih obuka, jačanje analitičkih kapaciteta, podizanje stručne osposobljenosti zaposlenih u primjeni novih informaciono-komunikacionih tehnologija,

unapređenje znanja stranih jezika su prioriteta zvanične statistike u narednom periodu. Takođe, u cilju daljeg usavršavanja i razvoja profesionalnih statističara/ki, posebna pažnja i podrška će se posvetiti zaposlenima, koji bi se u svom daljem karijernom razvoju usmjerili u oblasti zvanične statistike i završili (*Evropski master zvanične statistike (EMOS)*), doktorske studije u oblasti zvanične statistike sa akcentom na razvoj novih metoda, novih izvora i procesa u prikupljanju, obradi i objavljivanju rezultata zvanične statistike.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike i naučna zajednica

Indikator rezultata: Izrađen dokument „*Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina*“ (plan i realizacija obuka za: korisnike/ce, novozaposlene, anketare, kao i za sticanje ključnih vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih, IT kadar za primjenu nove digitalne transformacije, kao i za sticanje znanja iz oblasti grafičkog dizajna i sticanja ključnih vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih).

KLJUČNA AKTIVNOST 2.3.

❖ Obezbjedenje uslova Upravi za statistiku za dobijanje adekvatnog poslovnog prostora

Opis aktivnosti: Funkcionisanje statističkog sistema zahtijeva prostor, opremu, kao i ljudske i finansijske resurse. Radni prostor, kompjuterska oprema i prostori za komunikaciju između zaposlenih, proizvođača zvanične statistike i korisnika, doprinose ne samo efikasnosti već i zadovoljstvu zaposlenih i korisnika.

Uprava za statistiku imajući u vidu principe kvaliteta proizvodnje zvanične statistike, koji su definisani Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike i Kodeksom prakse evropske statistike, za nacionalne statističke institucije i statističke institucije EU, posebno izdvaja princip 5: *Povjerljivost statističkih podataka*. U ovom principu navedeno je da Uprava za statistiku mora da: «*Omogućiti primjenu fizičkih, tehnoloških i organizacionih preduslova u cilju zaštite sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka*». Kako bi se ispunio ovaj princip, Uprava za statistiku mora da ispuni kriterijume vezane za stvaranje sigurnog radnog okruženja, posebne prostorije sa ograničenim pristupom podacima, kontrolisani pristup i kretanje kroz instituciju, poštovanje posebnih informaciono-tehnoloških kriterijuma vezanih za čuvanje i arhiviranje statističkih podataka, samo su neki od zahtjeva koje je neophodno ispuniti, kako bi proizvodnja i diseminacija zvanične statistike počivala na principu povjerljivosti i kako bi povjerenje u zvaničnu statistiku bilo osigurano.

Može se reći da jedan od ključnih zadataka zvanične statistike jeste da osigura kvalitativno i sigurno radno okruženje. Na ovoj aktivnosti će se raditi u narednom periodu sagledavajući dvije opcije: (i) razmatranje adekvatnog poslovnog prostora, koji može da primi traženi broj ljudskog kadra Uprave za statistiku i da ispuni sve informaciono-tehnološke zahtjeve vezane za princip

povjerljivosti ili (ii) izgradnja novog poslovnog prostora, koji će ispuniti sve dugoročne zahtjeve Uprave za statistiku, po pitanju osiguranja adekvatnog i sigurnog poslovnog prostora.

Obezbjedenje adekvatnih resursa i prostorija omogućava realizaciju nacionalnih i međunarodnih obaveza.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partner: Ministarstvo finansija

Indikator rezultata: Obezbjeden adekvatan poslovni prostor Uprave za statistiku.

OPERATIVNI CILJ 3.

Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike

KLJUČNA AKTIVNOST 3.1.

❖ Dalja primjena međunarodnih i nacionalnih metodoloških (statističkih) standarda

Opis aktivnosti: Pravno zakonodavstvo u oblasti zvanične statistike se sastoji od pravnih akata koji su direktno primjenljivi u državama članicama, kao što su Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta Evrope i Odluke i Uredbe Evropske komisije. Pravno zakonodavstvo zvanične statistike sadrži i niz metodoloških priručnika i uputstava za različite statističke oblasti, kao što su poljoprivreda, ekonomske, društvene i socijalne statistike. Međunarodni ugovori i međunarodni standardi, kao što su Kodeks prakse evropske statistike, obezbjeđuje dalju osnovu za statističku proizvodnju. Dalja primjena međunarodnih i nacionalnih metodoloških statističkih standarda je mjera koju će proizvođači zvanične statistike slijediti i u narednom petogodišnjem periodu. Uvažavajući dinamiku procesa EU integracija u narednom petogodišnjem periodu planira se ispunjavanje preduslova za završna mjerila Poglavlja 18. Statistika, a time i zatvaranje pregovora za oblast zvanične statistike. Ažuriranjem informacija o nivou ispunjenosti EU Acquia u pregovaračkom Poglavlju 18. Statistika u odnosu na definisanu Pregovaračku poziciju, stvorili bi se uslovi da se pripremi dokument, koji bi pružio presjek stanja po EUROSTAT-ovom kompendijumu (eng. The Statistical Requirements Compendium), kroz detaljan pregled po svim odlukama i uredbama Evropske komisije u oblasti zvanične statistike.

Dalji razvoj statističkih registara, kao okvira za izbor statističkih jedinica, šira primjena metoda uzorka i veća primjena administrativnih izvora podataka, omogućiti će racionalizaciju postojeće strukture i načina sprovođenja statističkih istraživanja, kao i smanjenje opterećenosti izvještajnih jedinica i ukupnih troškova statističke proizvodnje. U ovom procesu neophodno je korišćenje pozitivne prakse zvanične statistike EU, razvoj saradnje sa međunarodnim organizacijama i

proizvođačima zvanične statistike iz drugih država, zaključenjem ugovora i sporazuma o međunarodnoj saradnji, uz obavezu poštovanja i primjene međunarodnih standarda.

Ostala unapređenja vezana su za modernizaciju i primjenu informatičko-tehnoloških rješenja u prikupljanju i obradi podataka.

Uprava za statistiku redovno i aktivno učestvuje u ime statističkog sistema Crne Gore u radu UN Statističke komisije i ispunjava obaveze koje proizilaze iz članstva, kao i statističkim inicijativama UNECE, MMF i EU, čime doprinosi međunarodnoj reputaciji Crne Gore i promociji statističkog sistema Crne Gore. Rezultati učešća u nacionalnim i međunarodnim radnim tijelima ogledaće se kroz unapređenje standardizacije procesa i obezbjeđivanje uporedivosti podataka.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Ažurirana informacija o nivou ispunjenosti EU Acquia u pregovaračkom Poglavlju 18. Statistika u odnosu na definisanu Pregovaračku poziciju;
- ❖ Ažuriranje nacionalnih metodologija za statistička istraživanja shodno najboljoj međunarodnoj praksi;
- ❖ Intenziviranje učešća u nacionalnim i međunarodnim radnim tijelima usmjerenim na razvoj zvanične statistike.

KLJUČNA AKTIVNOST 3.2.

- ❖ Intenziviranje aktivnosti u cilju ispunjenja pregovaračkih završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika

Opis aktivnosti: Prioritet Uprave za statistiku je stabilnost zakonodavnog okvira koji je harmonizovan sa međunarodnim standardima. Danas Uprava za statistiku ima izgrađen stabilan zakonodavni i institucionalni okvir, na kome treba nastaviti nadogradnju za razgraničenja nadležnosti između proizvođača zvanične statistike. Ključnu ulogu proizvođača zvanične statistike imaju Uprava za statistiku, Centralna banka Crne Gore i Ministarstvo finansija.

Otvaranjem Poglavlja 18. Statistika započete su aktivnosti na stvaranju uslova za primjenu ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. U martu 2015. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju za implementaciju ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija, čiji je cilj da stvori metodološki uporediv statistički okvir, poveća kredibilitet i transparentnost javnih finansija i sveobuhvatniji prikaz javno finansijskih rezultata. U januaru 2022. godine Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o primjeni ESA 2010 metodologije u statistici državnih finansija Crne Gore u kojoj se predlaže niz mjera, koje će obezbijediti zakonske i druge institucionalne pretpostavke i unaprijediti administrativne kapacitete Uprave za statistiku.

Predlaganje mjera i aktivnosti na polju implementacije ESA 2010 metodologije, imaju Uprava za statistiku, Centralna banka Crne Gore i Ministarstvo finansija, (svaka institucija u dijelu svoje nadležnosti). U budućem periodu, shodno usvojenim zakonskim i podzakonskim aktima neophodno je razviti koordinaciju i saradnju između institucija koje, u djelokrugu svog rada prikupljaju i objavljuju makroekonomske statistike u primjeni ESA 2010 metodologije. Nakon presjeka stanja, u skladu sa ažuriranom informacijom o nivou ispunjenosti EU Acquia u pregovaračkom Poglavlju 18. Statistika, u odnosu na definisanu Pregovaračku poziciju, potrebno je napraviti mapu puta kako ispuniti ono što je identifikovano kao neispunjeno. Cilj ovog dokumenta je da se napravi plan daljeg ispunjenja obaveza u Poglavlju 18. Statistika, sa posebnim osvrtom na završna mjerila.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku, Centralna banka Crne Gore i Ministarstvo finansija

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata: Definisana Mapa puta za ispunjenje preostalih obaveza pregovaračkog procesa u Poglavlju 18. Statistika, sa posebnim osvrtom na završna mjerila.

KLJUČNA AKTIVNOST 3.3.

❖ Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a

Opis aktivnosti: Rezultati zvanične statistike kao finalni proizvod statističke proizvodnje, osnova su za poređenje sa drugim zemljama. Fokus proizvođača zvanične statistike biće usmjeren na uvođenje novih statističkih istraživanja za koja su neposredno zainteresovani korisnici podataka, a od opšteg su interesa na nacionalnom ili evropskom nivou.

Proizvođači zvanične statistike, kao polaznu osnovu za planiranje statističkih istraživanja koriste dokumenta, koja se koriste u procesu praćenja usklađenosti: (i) EUROSTATOV godišnji izvještaj o usklađenosti statističkog sistema Crne Gore sa pravnom tekovinom EU u oblasti zvanične statistike; (ii) Evropski statistički program 2021 - 2027. godine; i (iii) Evropski statistički Kompendium.

Evropski statistički Kompendijum i SMIS + (statistički informacijski sistem za upravljanje) su dva važna „alata“, koja se koriste u procesu praćenja usklađenosti, na osnovu kojih se pripremaju izvještaji o stepenu harmonizacije zvanične statistike sa evropskom statistikom. Ovi izvještaji su važan input za Poglavlje 18. Statistika, kao i za Izvještaj o napretku, koji usvaja Evropska komisija svake godine.

Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine (NSOR) definisani su principi, strateški ciljevi i mjere za dostizanje dugoročnog održivog razvoja crnogorskog društva, uzimajući u obzir postojeće stanje i preuzete međunarodne obaveze, prioritarno Agendu Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030. godine. NSOR je krovna, horizontalna i dugoročna razvojna strategija Crne Gore, koja se ne odnosi samo na ekonomiju i životnu sredinu, već i na nezamjenjive ljudske resurse, kao dragocjeni društveni kapital.

Uprava za statistiku će realizovati statistička istraživanja, koja će doprinijeti proizvodnji inputa za kompilaciju indikatora održivog razvoja sa UN i EU liste u nadležnosti Uprave za statistiku, čime će ispuniti potrebe globalnog izvještavanja (na UN nivou), kao na nivou regionalnog izvještavanja EU i UNECE regiona.

Za pojedine statističke oblasti/istraživanja razvijće se saradnja i sa drugim UN agencijama: UNICEF, UNDP, UNODC, UNPFA i drugima.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Planiranje statističkih istraživanja na osnovu potreba međunarodnih i nacionalnih korisnika;
- ❖ Edukacija kadra za kompilaciju i diseminaciju nacionalnih i međunarodnih indikatora u nadležnosti Uprave za statistiku;
- ❖ Proizvodnja indikatora za potrebe ispunjenja međunarodnih obaveza i izvještavanja na EU i UN nivou u nadležnosti Uprave za statistiku;
- ❖ Broj novih istraživanja u sistemu zvanične statistike, koji zadovoljavaju potrebe međunarodnih i nacionalnih korisnika.

OPERATIVNI CILJ 4.

Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti

KLJUČNA AKTIVNOST 4.1.

- ❖ Izrada analize postojeće infrastrukture Uprave za statistiku za proces digitalizacije i digitalne transformacije

Opis aktivnosti: Posebno mjesto u statističkom sistemu Crne Gore zauzimaju informaciono-tehnološki alati. Sistem zvanične statistike se nalazi u fazi planiranja primjene novih metoda i načina, kako prikupljanja, tako i obrade i diseminacije podataka, koje se zasnivaju na modernim tehnologijama i alatima. Ovo predstavlja digitalnu transformaciju, koja podrazumijeva sveobuhvatne promjene u cijelom sistemu zvanične statistike, čiji će rezultat dovesti do potpuno novog načina pružanja statističkih usluga.

Za ovaj razvoj neophodna je adekvatna informaciono-tehnološka infrastruktura. Ova aktivnost je izuzetno finansijski zahtjevna, ali je jedan od ključnih ciljeva zvanične statistike, koji se odnosi na digitalnu transformaciju zvanične statistike.

Statistički sistem ne može da funkcioniše bez savremene računarske opreme, kao što su serveri, mrežne radne stanice, laptopovi i/ili tableti, kao i štampači. Sva oprema mora biti povezana na

lokalnu mrežu koja zahtijeva i odgovarajući softver. Statističkom sistemu nije samo potreban hardver, potrebni su i različiti softverski alati, kao npr. operativni sistemi, softver baze podataka, softver za komunikaciju, uključujući pokretanje nove web stranice Uprave za statistiku i mnoštvo aplikacija za različite proizvodne procese.

Softver takođe treba da sadrži zaštitu od virusa, tako da iz bezbjedonosnih razloga, Uprava za statistiku mora da primjenjuje standardne protokole za razmjenu podataka. Osnovni uslov zvanične statistike je povjerenje i prihvatanje javnosti. Da bi se održalo povjerenje izvještajnih jedinica, proizvođači zvanične statistike vode strogo računa o povjerljivosti i zaštiti podataka za potrebe zvanične statistike. Saradnja i povjerenje sa izvještajnim jedinicama su uslov za pristup podacima u statističke svrhe. Bolja organizacija i kontrola statističkih procesa uvođenjem moderne tehnologije, naročito korišćenjem IT alatki u procesu proizvodnje je jedan od imperativa u budućem periodu.

Potrebe korisnika istakle su neophodnost transformacije i modernizacije sistema zvanične statistike Crne Gore, što je pokazao i Izveštaj istraživanja o zadovoljstvu korisnika uslugama Uprave za statistiku 2022. godine. U preporukama je istaknuto neophodno korišćenje potencijala novih tehnologija u statističke svrhe. Sva računarska oprema (hardver), kao i softver, moraju se redovno ažurirati, zato je potrebno definisati »*Mapu puta digitalne transformacije Uprave za statistiku*«, koja će sadržati analizu postojeće infrastrukture na nivou statističkog sistema sa procjenom digitalne spremnosti Uprave za statistiku. Mapa puta digitalne transformacije je lista mjera sa kratko opisanim projektima, po prioritetima u smislu njihove implementacije.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Ministarstvo finansija, Ministarstvo javne uprave

Indikator rezultata:

- ❖ Analiza digitalne spremnosti Uprave za statistiku;
- ❖ Definisanje „*Mape puta digitalne transformacije Uprave za statistiku*“.

KLJUČNA AKTIVNOST 4.2.

- ❖ Izrada tehničkog plana uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) i njegova tehnička implementacija

Opis aktivnosti: Unapređenje usluga koje pružaju organi, počinje sa unapređenjem interne komunikacije između državnih organa i Uprave za statistiku, kao institucije koja je koordinator sistema zvanične statistike. Uspostavljanje formalne saradnje i međusobno povezivanje imaoca administrativnih podataka/registara i Uprave za statistiku pruža mogućnost za uspostavljanje "toka" podataka, od mjesta na kojem podaci nastaju, do Uprave za statistiku, kojoj su ti podaci potrebni u statističke svrhe. U prethodnom periodu je pokrenuto pitanje uspostavljanja Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) - Government Service Bus (GSB)

između državnih organa i organa državne uprave - razmjena podataka, sa ciljem stvaranja boljih uslova za rad efikasne javne uprave i eliminisanje barijera za dalji razvoj elektronske uprave u Crnoj Gori. Jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka (JISERP) je razvijen u okviru Ministarstva javne uprave, sa ciljem da omogući jednostavniju i automatizovanu razmjenu podataka između institucija - odnosno registara podataka kojima oni upravljaju - tamo gdje postoji pravni osnov za ovu razmjenu².

Nesmetana razmjena podataka između relevantnih registara, najvažniji je faktor za povećanje efikasnosti Uprave za statistiku, smanjenje troškova statističke proizvodnje i opterećenja izvještajnih jedinica.

Izrada tehničkog plana uspostavljanja komunikacije/interoperabilnosti između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko, Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) podrazumijeva analizu poslovnih procesa i tehničkih izazova, povezanih sa razmjenom podataka i informacionih sistema kroz Jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka (JSERP).

Tehnički plan će razmatrati četiri dimenzije interoperabilnosti (i) pravnu; (ii) organizacionu (iii) semantičku³ i (iv) tehničku i predložiti konkretne, vremenski ograničene intervencije u okviru operativnog cilja.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Organi i organizacije koje upravljaju administrativnim izvorima podataka

Indikator rezultata:

- ❖ Izrađen tehnički plan uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i organa i organizacija koje upravljaju administrativnim izvorima podataka;
- ❖ Ispunjenost uslova za unapređenje digitalne spremnosti Uprave za statistiku.

KLJUČNA AKTIVNOST 4.3.

- ❖ Uspostavljanje eDMS - razmjena dokumenata u okviru sistema Uprave za statistiku za elektronsko upravljanje dokumentima

Opis aktivnosti: Unapređenje poslovnih procesa postepenim prelaskom sa papirnog na elektronski vid upravljanja dokumentima (eDMS) je proces koji će voditi Uprava za statistiku u narednom periodu. Sistem omogućava bržu razmjenu informacija, smanjenje papirologije i veću sigurnost pri skladištenju dokumenata. Elektronski način upravljanja dokumentima omogućava tačno definisan protok dokumenta od trenutka unosa u sistem, njegovog obrađivanja od strane korisnika, mogućnosti elektronskog potpisa do njegovog arhiviranja, što znači da sistem prati cjelokupan "životni ciklus" dokumenta od njegovog stvaranja do njegovog arhiviranja. Osnovni

² Pravni osnov za razmjenu podataka između baznih registara putem GSB-a nalazi se u članu 19. Zakona o elektronskoj upravi („Sl. list Crne Gore, br. 72/19), koji je stupio na snagu 3. juna 2020. godine.

³ Semantika (grčki *semantikos*, koji daje znakove, značajan, simptomatičan, od *sema*, znak) se odnosi na aspekte značenja koji su izraženi u jeziku, kodu ili nekom drugom obliku predstavljanja.

cilj sistema za upravljanje dokumentima je da svojim efikasnim radom, maksimalno smanji troškove obrade dokumenata i da se u svakom momentu mogu obezbijediti tražene informacije.

Postupanje sa elektronskim dokumentima u kancelarijskom poslovanju organa državne uprave, regulisano je Uredbom o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave ("Sl. list Crne Gore" br. 47/19). Uredbu prati Uputstvo o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja ("Sl. list Crne Gore", br. 59/19) koje bliže uređuje način vršenja kancelarijskog poslovanja u organima državne uprave.

Sistem za elektronsko upravljanje dokumentima u Crnoj Gori je uspostavljen 2011. godine, kada je započela implementacija. U saradnji sa Ministarstvom javne uprave, Uprava za statistiku će u narednom periodu raditi na uspostavljanju i nesmetanom funkcionisanju sistema eDMS-a, koji obuhvata i obuku za zaposlene u Upravi za statistiku.

Tehnička analiza koju će pripremiti Uprava za statistiku u saradnji sa Ministarstvom javne uprave će ukazati na prednosti i nedostatke implementacije sistema za elektronsko upravljanje dokumentima (eDMS).

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Ministarstvo javne uprave

Rezultat: Uspostavljen sistem eDMS-a u Upravi za statistiku.

KLJUČNA AKTIVNOST 4.4.

❖ Izrada Politike sajber bezbjednosti Uprave za statistiku

Opis aktivnosti: Sajber bezbjednost, kao skup tehnologija, procesa i praksi dizajniranih da zaštite mreže, uređaje, programe i podatke od napada, oštećenja ili neovlašćenog pristupa, u narednom periodu biće jedan od ključnih aktivnosti Uprave za statistiku u oblasti bezbjednosti informacione tehnologije.

Usvajanje dokumenta "*Politika sajber bezbjednosti u Upravi za statistiku*" obuhvataće, pored bezbjednosti informacione tehnologije i aktivnosti vezane za usklađivanje zakonodavnog okvira sa *Opštom uredbom Evropske unije o zaštiti podataka o ličnosti (GDPR)*, kao i uspostavljanju sistema zaštite kritične informatičke infrastrukture.

Proizvodnja zvanične statistike je složen proces, koji zahtijeva bezbjednu statističku infrastrukturu. Ova infrastruktura obuhvata fizički prostor, u kome se nalazi Uprava za statistiku, IT infrastrukturu, profesionalni statistički kadar, koji upravlja računarskim sistemima, podacima i softverskim sistemima, koji se koriste za čuvanje i obradu podataka. Zato Uprava za statistiku mora preduzeti neophodne mjere, kako bi osigurala da se proizvodnja zvanične statistike može održati i u slučaju bilo kakve kritične situacije.

Pošto Uprava za statistiku posjeduje povjerljive i lične podatke, bezbjednost se shvata vrlo ozbiljno i profesionalno, ne samo digitalno, već i kroz fizički pristup zgradi i povezanoj infrastrukturi. Pored zakonskih odredbi, koje definišu povjerljivost i zaštitu podataka za potrebe zvanične statistike, Vlada Crne Gore je usvojila *Pravilnik o čuvanju statističkih podataka („Sl. list CG”, br. 47/12)*, kojim se uređuje način, vrijeme, tehnički uslovi i organizacija čuvanja statističkih podataka, radi sprečavanja njihovog uništavanja, otuđivanja i neovlašćenog korišćenja.

Ubrzani razvoj IT tehnologija, potrebe rada od kuće u vrijeme pandemije COVID-a dovelo je do toga da su mnoge slabe tačke **sajber bezbjednosti** ostale “nepokrivene”. Sajber napadi su učestali i konstantno se stvaraju i primjenjuju inovativni načini da se pronađu “slabe tačke” IT infrastrukture. Na udaru sajber napada su privatne kompanije i javni sektor.

U Sektoru za informatičku obradu podataka Uprave za statistiku prate se trendovi u oblasti informacione bezbjednosti i preduzimaju mjere u cilju zaštite informatičke infrastrukture i statističkih podataka. U kontekstu postojanja realne opasnosti od sajber napada i u cilju zaštite informacionog sistema od slučajnog, nemarnog i zlonamjernog gubitka podataka, javila se potreba za izradu Politike sajber bezbjednosti.

Ova Politika će biti usklađena sa Zakonom o određivanju i zaštiti kritične infrastrukture (“Sl. list Crne Gore” br. 72/19) i Strategijom sajber bezbjednosti 2022 - 2026. godine.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Ministarstvo javne uprave

Indikator rezultata: Izrađena Politika bezbjednosti u Upravi za statistiku.

OPERATIVNI CILJ 5.

Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija

KLJUČNA AKTIVNOST 5.1.

- ❖ Povećanje vidljivosti zvanične statistike uvođenjem savremenih alata moderne tehnologije u procesu diseminacije podataka, kao i unapređenjem digitalnih vještina zaposlenih za vizualizaciju rezultata zvanične statistike

Opis aktivnosti:

Pod uticajem globalizacije i trendova modernizacije društva i procesa, zvanična statistika se suočava sa izazovima nastalih promjena sa kojima se može uspješno suočiti samo, ukoliko posjeduje stručni i profesionalni kadar u koji stalno ulaže, sa ciljem izgradnje moderne održive statističke zajednice. Metodolozi, IT stručnjaci i visoko obučeni statističari/ke, stručnjaci za

statističke domene i administrativno osoblje čine osnovu statističkog Sistema, koji prati savremeni digitalni razvoj. Štaviše, kao rezultat potreba modernog društva, profilise se statističar/ka, koji posjeduje znanja i vještine u svim oblastima i procesima zvanične statistike (*statistical steward*).

Od moderne zvanične statistike očekuje se da ispunjava domaće i međunarodne zahtjeve za proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike, u skladu sa najnovijom vizualizacijom podataka.

Uprava za statistiku već dugi niz godina omogućava pristup rezultatima zvanične statistike putem zvanične web stranice. Rezultati zvanične statistike su na raspolaganju u PDF i Excel formatu, kao skupovi podataka koji se mogu preuzeti.

Upravi za statistiku nedostaje dinamička web stranica, za diseminaciju rezultata zvanične statistike, što zahtijeva izradu nove moderne zvanične web stranice ili redizajn postojeće web stranice, unapređenje digitalnih vještina zaposlenih za vizualizaciju rezultata zvanične statistike i unapređenje digitalnih kanala komunikacije.

Redizajn zvanične web stranice Uprave za statistiku bi trebao da obuhvati pojednostavljenje korišćenja istog, pojednostavljenje terminologije, unapređenje načina kako su podaci predstavljeni, sa više dinamičkih baza podataka, koje sadrže sve istorijske podatke na jednom mjestu uz mogućnost pregleda podataka po kategorijama. Prilikom redizajniranja web sajta treba se osloniti na pozitivna iskustva zemalja Evropske unije.

Dodatni uticaj trendova modernizacije društva i procesa jeste eksplozija društvenih mreža. Prisustvo na društvenim mrežama omogućava dvosmjernu komunikaciju sa korisnicima/ama, brzog odgovora i pripreme reakcije u slučaju da dođe do krizne komunikacije. Permanentno onlajn prisustvo javnosti/korisnika kreira novu realnost, koja je veliki izazov naročito u institucijama u javnom sektoru. Komunikacija putem društvenih mreža zahtijeva stalnu prisutnost, reagovanje skoro u realnom vremenu i spremnost na kontinuiranu dvosmjernu komunikaciju. Takva situacija je izazov za Upravu za statistiku zbog:

- nedostatka sistematizovanog radnog mjesta za poslove digitalne komunikacije;
- nedefinisanost digitalne komunikacije u internim aktima o poslovanju;
- neuspostavljene procedure za digitalnu komunikaciju i upravljanje;
- prisutna usmjerenost na jednosmjernu komunikaciju sa korisnicima/ama;
- nedovoljno razvijeni kapaciteti zaposlenih za kriznu komunikaciju.

Disagregacija rezultata zvanične statistike prema polu, gdje god je to moguće, je jedna od budućih aktivnosti proizvođača zvanične statistike, jer sva socijalna i socio-ekonomska statistika treba da prikazuje muškarce i žene, kao obavezan dio. Na ovaj način bi se smanjio postojeći rodni jaz u svim sektorima, i ispunila zakonska obaveza definisana Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

Visok stepen digitalnih vještina, uz konstantno osnaživanje zaposlenih u sistemu zvanične statistike i ulaganje u njihovo znanje, jedini je put za unapređenje vizualizacije rezultata zvanične statistike.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Nova-redizajnirana zvanična internet stranica Uprave za statistiku;
- ❖ Aktivna diseminacija rezultata zvanične statistike na tri društvene mreže (Twitter, LinkedIn, Instagram);
- ❖ Formiran Kalendar važnijih datuma i obilježavanje važnijih datuma objavljivanjem infografika i kratkih sadržaja;
- ❖ Broj objavljenih statističkih video sadržaja;
- ❖ Ažurirana mobilna aplikacija Uprave za statistiku;
- ❖ Redizajn logotipa Uprave za statistiku;
- ❖ Broj dostupnih setova podataka na "*Portal otvorenih podataka*".

KLJUČNA AKTIVNOST 5.2.

- ❖ Podizanje svijesti o dostupnosti i važnosti rezultata zvanične statistike

Opis aktivnosti: Statistička pismenost je sposobnost razumijevanja, interpretacije i ocjene podataka, kao i sposobnost pronalaženja i pravilnog korišćenja statističkih rezultata. Zadatak zvanične statistike je da rezultate zvanične statistike učini pristupačnim svim korisnicima/ama, koji će znati da ih interpretiraju na pravilan način. Rezultati zvanične statistike su od velikog značaja za društvo u cjelini i predstavljaju glavni input donosiocima odluka, prilikom kreiranja politika. U savremenom društvu sistem zvanične statistike treba više da se koristi prednostima komunikacije, kao ključnim instrumentom za osnaživanje i unapređivanje povjerenja korisnika, kao i prenošenja značaja zvanične statistike za cjelokupno društvo.

Strateški cilj zvanične statistike je dostupnost kvalitetnih, uporedivih i blagovremenih rezultata zvanične statistike svim korisnicima/ama pod jednakim uslovima. Proizvodnjom i diseminacijom kvalitetnih, uporedivih i blagovremenih rezultata zvanične statistike, osigurava se raspoloživost na nepristrasnoj osnovi svim korisnicima/ama. Uprava za statistiku u saradnji sa drugim proizvođačima kontinuirano sprovodi usklađivanja sa zahtjevima statističkog sistema Evropske unije u pogledu dostupnosti statističkih podataka, skraćanju rokova objavljivanja i usklađivanju metodologije sa EU zakonodavstvom u oblasti zvanične statistike.

Rad u Upravi za statistiku zahtijeva specifična statistička znanja i vještine, koji se stiču tokom dužeg vremenskog perioda. U savremenom društvu komunikacija predstavlja ključni instrument za osnaživanje i unapređivanje povjerenja korisnika, kao i prenošenja značaja zvanične statistike za cjelokupno društvo.

Zadovoljstvo korisnika i dalji rad na unapređenju diseminacije zvanične statistike su ključne oblasti za budući razvoj zvanične statistike. Redovnim sprovođenjem *Istraživanja o zadovoljstvu korisnika uslugama Uprava za statistiku* mjeri se stepen u kojem su potrebe korisnika za rezultatima

zvanične statistike zadovoljene u odnosu na dostupnu zvaničnu statistiku. Budući da su potrebe korisnika najvažnije za dalji razvoj statističkog sistema, aktivnosti moraju biti usmjerene na zadovoljavanje ovih potreba, što se postiže zajedničkom saradnjom korisnika i proizvođača zvanične statistike i izgradnjom kvalitetnog odnosa sa korisnicima/ama. Kvalitetan odnos se ostvaruje povećanjem obima i kvaliteta usluga, kao i organizovanjem obuka, koje će im biti pružene.

Unapređenje diseminacije rezultata zvanične statistike i odnosa sa korisnicima/ama manifestuje se u sprovođenju brojnih razvojnih aktivnosti i projekata u cilju popularizacije zvanične statistike. Korišćenje najnovijih metoda za povećanje efektivne komunikacije sa novinarima i javnošću, kao i vizualizacija rezultata zvanične statistike i prezentovanje poruka javnosti, imale bi za cilj povećanje transparentnosti i povjerenja u sistem zvanične statistike Crne Gore.

Kontinuirana komunikacija sa korisnicima/ama rezultata zvanične statistike, gradi povjerenje, informiše javnost i pomaže statističkom sistemu da ispuni potrebe korisnika. U cilju realizacije ovog cilja i približavanja javnosti, Uprava za statistiku će realizovati predavanja i seminare obuka za korisnike/ce podataka, naučnu zajednicu, predstavnike medija, kako bi promovisala ulogu statističkog sistema i razvila svijesti o rezultatima zvanične statistike, kao pouzdanog izvora podataka.

Efikasna komunikacija sa javnošću, osim što pomaže Upravi za statistiku da široj javnosti pruži bolje znanje o sistemu zvanične statistike, takođe pomaže da razumiju očekivanja zainteresovanih strana, odnosno korisnika.

Ključni nosilac: Uprava za statistiku

Partneri: Drugi proizvođači zvanične statistike

Indikator rezultata:

- ❖ Četvorogodišnja »*Strategija diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku 2025-2028. godine*«;
- ❖ Kontinuirano edukovanje korisnika (broj organizovanih predavanja i seminara za: korisnike/ce podataka, naučnu zajednicu, predstavnike medija i dr.).

KLJUČNE AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE OPERATIVNIH CILJEVA

1. OPERATIVNI CILJ - Dalje unapređenje institucionalne koordinacije zvanične statistike

Ključna aktivnost 1.1 Jačanje koordinacije unutar nacionalnog statističkog sistema.

Indikator učinka 1.1.1 Vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike.

Polazna vrijednost: Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 5%;

Prelazna vrijednost: Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 20%;

Ciljna vrijednost: Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 50%.

Ključna aktivnost 1.2 Jačanje statističkog sistema za potrebe unapređenja statističkih registara i standarda

Indikator učinka 1.2.1 Primjena međunarodnih standarda u statističkim registrima.

Polazna vrijednost: Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 10%;

Prelazna vrijednost: Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 30%;

Ciljna vrijednost: Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 50%.

Ključna aktivnost 1.3 Unaprijediti saradnju sa davaocima podataka/izvještajnim jedinicama.

Indikator učinka 1.3.1 Broj prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka.

Polazna vrijednost: Povećanje broja prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka za 3% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka;

Prelazna vrijednost: Povećanje broja prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka za 5% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka;

Ciljna vrijednost: Povećanje broja prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka za 10% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka.

2. OPERATIVNI CILJ - Jačanje sistema zvanične statistike kroz punu implementaciju planiranih ljudskih resursa i prostornih kapaciteta

Ključna aktivnost 2.1 Jačanje stručnih i kadrovskih kapaciteta u svim organizacionim jedinicama unutar sistema zvanične statistike.

Indikator učinka 2.1.1 Broj zaposlenih u Upravi za statistiku.

Polazna vrijednost: 96 zaposlenih od 169 ukupno definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku;

Prelazna vrijednost: 107 zaposlenih od 169 ukupno definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku;

Ciljna vrijednost: 117 zaposlenih od 169 ukupno definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku.

Ključna aktivnost 2.2 Unapređivanje digitalnih znanja i vještina u sistemu zvanične statistike kroz osnaživanje zaposlenih u njihovoj edukaciji i daljem karijernom razvoju u oblasti zvanične statistike.

Indikator učinka 2.2.1 Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina.

Polazna vrijednost: Nije definisan "Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina";

Prelazna vrijednost: Kreiran program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina;

Ciljna vrijednost: Realizacija programa obuka za sticanje statističkih znanja i vještina.

Ključna aktivnost 2.3 Obezbijeđenje uslova Upravi za statistiku za dobijanje adekvatnog poslovnog prostora.

Indikator učinka 2.3.1 Adekvatan poslovni prostor Uprave za statistiku.

Polazna vrijednost: Nije obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku;

Prelazna vrijednost: Obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku;

Ciljna vrijednost: Obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku i kontinuirano stvaranje kvalitetnog radnog okruženja.

3. OPERATIVNI CILJ - Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike

Ključna aktivnost 3.1 Dalja primjena međunarodnih i nacionalnih metodoloških (statističkih) standarda.

Indikator učinka 3.1.1 Usklađivanje pravnih propisa s pravnom tekovinom EU.

Polazna vrijednost: Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 60%;

Prelazna vrijednost: Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 80%;

Ciljna vrijednost: Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 86%.

Ključna aktivnost 3.2 Intenziviranje aktivnosti u cilju ispunjenja pregovaračkih završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika.

Indikator učinka 3.2.1 Ispunjenje završnih mjerila pregovaračkog Poglavlja 18. Statistika.

Polazna vrijednost: Otvoreno Poglavlje 18. Statistika;

Prelazna vrijednost: Ispunjene aktivnosti koje doprinose realizaciji završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika 80%;

Ciljna vrijednost: Ispunjene aktivnosti koje doprinose realizaciji završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika 98%.

Ključna aktivnost 3.3 Veća dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a.

Indikator učinka 3.3.1 Dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a.

Polazna vrijednost: Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 60%;

Prelazna vrijednost: Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 70%;

Ciljna vrijednost: Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 80%.

4. OPERATIVNI CILJ - Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti

Ključna aktivnost 4.1 Izrada analize postojeće infrastrukture Uprave za statistiku za proces digitalizacije i digitalne transformacije.

Indikator učinka 4.1.1 Digitalizacija i digitalna transformacija.

Polazna vrijednost: Nizak nivo;

Prelazna vrijednost: Zadovoljavajući nivo;

Ciljna vrijednost: Visok nivo.

Ključna aktivnost 4.2 Izrada tehničkog plana, uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko Jedinственог sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP) i njegova tehnička implementacija.

Indikator učinka 4.2.1 Izrada i implementacija tehničkog plana, uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko Jedinственог sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP).

Polazna vrijednost: Nepostojanje tehničkog plana;

Prelazna vrijednost: Definisani tehnički plan;

Ciljna vrijednost: Tehnička implementacija.

Ključna aktivnost 4.3 Uspostavljanje eDMS - razmjena dokumenata u okviru sistema Uprave za statistiku za elektronsko upravljanje dokumentima.

Indikator učinka 4.3.1 Pregled uspostavljanja eDMS sistema za elektronsko upravljanje dokumentima.

Polazna vrijednost: Neuspostavljen eDMS sistem;

Prelazna vrijednost: Uspostavljen eDMS sistem;

Ciljna vrijednost: eDMS sistem se u kontinuitetu vodi.

Ključna aktivnost 4.4 Izrada „Politike sajber bezbjednosti Uprave za statistiku“.

Indikator učinka 4.4.1 Politika sajber bezbjednosti Uprave za statistiku.

Polazna vrijednost: Nepostojanje „Politike sajber bezbjednosti u Upravi za statistiku“;

Prelazna vrijednost: Izrađena „Politika sajber bezbjednosti u Upravi za statistiku“ i definisane smjernice za sajber bezbjednost u Upravi za statistiku;

Ciljna vrijednost: Kontinuirani razvoj sajber bezbjednost u Upravi za statistiku.

5. OPERATIVNI CILJ - Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija

Ključna aktivnost 5.1 Povećanje vidljivosti zvanične statistike uvođenjem savremenih alata moderne tehnologije u procesu diseminacije podataka, kao i unapređenjem digitalnih vještina zaposlenih za vizualizaciju rezultata zvanične statistike.

Indikator učinka 5.1.1. Pregled napretka u korišćenju digitalnih vještina za vizualizaciju rezultata zvanične statistike.

Polazna vrijednost: Djelimičan napredak;

Prelazna vrijednost: Ostvaren napredak;

Ciljna vrijednost: Značajan napredak.

Ključna aktivnost 5.2 Podizanje svijesti o dostupnosti i važnosti rezultata zvanične statistike.

Indikator učinka 5.2.1. Promocija rezultata zvanične statistike.

Polazna vrijednost: Definisane „Strategije diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku“;

Prelazna vrijednost: 50% realizovanih aktivnosti definisanih „Strategijom diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku“;

Ciljna vrijednost: 100% realizovanih aktivnosti definisanih „Strategijom diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku“.

MONITORING, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA

Ključna faza za uspješnost sprovođenja Strategije jeste monitoring realizacije, izvještavanje o rezultatima njenog sprovođenja, kao i evaluacija sprovođenja Strategije.

U skladu sa *Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata*, Strategija definiše plan monitoringa, izvještavanja i evaluacije. Shodno tome, u tabeli br. 8 je predočen plan implementacije Strategije.

Tabela 8. Plan implementacije Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. po godinama

Godina	Aktivnosti	Monitoring aktivnosti
IVQ 2023	<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine, sa Akcionim planom za 2024. i 2025. godinu 	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljen sistem komunikacije, monitoringa i evaluacije.
2024	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring sprovođenja Strategije razvoja zvanične statistike 2019 - 2023. godine 	<ul style="list-style-type: none"> Komunikacija sa zainteresovanim stranama u realizaciji aktivnosti.
2025	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring sprovođenja Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine (za 2024. godinu) Akcioni plan za 2026. i 2027. godinu 	<ul style="list-style-type: none"> Izveštaj o implementaciji Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike za 2024 - 2028. godine (za 2024. godinu).
2026	Monitoring sprovođenja Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine (za 2025. godinu)	<ul style="list-style-type: none"> Izveštaj o implementaciji Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike za 2024 - 2028. godine (za 2025. godinu).
2027	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring sprovođenja Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine (za 2026. godinu) i otpočinjanje procesa evaluacije; Akcioni plan za 2028. godinu 	<ul style="list-style-type: none"> Izveštaj o implementaciji Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike za 2024 - 2028. godine (za 2026. godinu).
2028	<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje Strategije razvoja zvanične statistike Crne Gore 2029 - 2033. godine, sa Akcionim planom 2029. i 2030. godinu; Monitoring sprovođenja Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine (za 2027. godinu) i finalna evaluacija 	<ul style="list-style-type: none"> Izveštaj o implementaciji Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike za 2024 - 2028. godinu (za 2027. godinu); Ex-post evaluacija Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine.
IQ 2029	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring sprovođenja Akcionog plana Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godinu (za 2027. godinu) i finalna evaluacija 	<ul style="list-style-type: none"> Završni izvještaj o implementaciji Strategije razvoja zvanične statistike 2024 - 2028. godine.

Izvor: Uprava za statistiku

Monitoringom će se obezbijediti redovno prikupljanje i analiza podataka o postizanju ciljeva i rezultata u toku sprovođenja aktivnosti. Konkretno, biće fokusiran na Akcioni plan i na realizaciju godišnjih aktivnosti predviđenih planom. Izvještaj o monitoringu sprovođenja aktivnosti će se primarno baviti indikatorima rezultata, sa osvrtom na indikatore učinka.

Praćenje realizacije Strategije i dinamika planiranih aktivnosti je u nadležnosti Uprave za statistiku. Strategijom su definisane institucije (Uprava za statistiku, drugi proizvođači zvanične statistike, Ministarstvo javne uprave i organi državne uprave za poslove iz oblasti poljoprivrede) nadležne za sprovođenje aktivnosti koje su definisane Akcionim planom.

Sprovođenje Strategije realizovaće se kroz tri Akciona plana od kojih je prvi za period 2024. i 2025. godina, drugi 2026. i 2027. godina i treći za 2028. godinu. Akcioni planovi će sadržati pregled aktivnosti potrebnih za ostvarivanje operativnih ciljeva, kao i nosioce aktivnosti i partnere za svaku od njih, rokove za realizaciju, indikatore učinka, kao i iznos sredstava i način finansiranja.

Drugi proizvođači zvanične statistike (ključne institucije) zaduženi za realizaciju aktivnosti iz Strategije dužni su da tokom trajanja implementacije Strategije, u roku od 45 dana od isteka godine predviđene za izvršenje Akcionog plana, dostave Upravi za statistiku podatke o stepenu realizovanih aktivnosti u oblasti zvanične statistike za prethodnu godinu. Oni će u narednom petogodišnjem periodu izvještavati Upravu za statistiku i dostavljati sve potrebne podatke koje Uprava za statistiku zatraži, kao koordinator statističkog sistema za proces razvoja zvanične statistike.

U skladu sa članom 26 *Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike* ("Sl. list Crne Gore" br. 18/12 i 47/19), Uprava za statistiku u saradnji sa drugim proizvođačima zvanične statistike u prvom kvartalu tekuće godine, priprema Izvještaj o izvršenju Godišnjeg plana zvanične statistike, koji prethodi pripremi Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana.

Uprava za statistiku je zadužena da objedini podatke i pripremi godišnje Izvještaje o sprovođenju Akcionog plana, koje upućuje Vladi Crne Gore na usvajanje. Izvještaji o sprovođenju Akcionog plana će se pripremati u skladu sa *Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata* i poslužiće za identifikovanje mogućih zastoja u realizaciji aktivnosti i davanje preporuka za njihovo prevazilaženje. Po usvajanju na sjednici Vlade Crne Gore, ukoliko se ukaže potreba, Uprava za statistiku će izvršiti ažuriranje Akcionog plana najkasnije do kraja aprila tekuće godine. Izvještaji će se objaviti i na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku.

Po isteku perioda važenja strateškog dokumenta, Uprava za statistiku će podnijeti Završni izvještaj o realizaciji predmetne Strategije, Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore na mišljenje, koji će

sadržati analizu implementacije sa posebnim fokusom na ostvarenost indikatora, preporuke, zaključke, kao i smjernice za definisanje strateškog okvira za naredni period.

U cilju utvrđivanja relevantnosti i ispunjavanja ciljeva, efikasnosti razvoja, djelotvornosti, uticaja i održivost Strategije, u skladu sa *Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata*, predviđena je evaluacija strateškog dokumenta. Za praćenje sprovođenja Strategije, prevashodno će se analizirati vrijednosti indikatora učinka, nacionalni statistički podaci, zadovoljstvo korisnika statističkim uslugama i podacima, kao i dostupni podaci sadržani u međunarodnim izvještajima. Struktura ovog izvještaja specifična je po tome što, pored obaveznih elemenata, koji važe za strukturu godišnjeg izvještaja, završni izvještaj sadrži i evaluaciju sprovođenja datog strateškog dokumenta.

Finalna evaluacija će se sprovesti na kraju implementacionog perioda, kako bi ocijenila efekte i učinke Strategije, sa početnom analizom stanja za donošenje narednog strateškog dokumenta. Koristiće se *unutrašnji tip evaluacije*, ex-post (izvršena nakon implementacije strateškog dokumenta), koju će vršiti državni službenici/ce iz jedinica unutar Uprave za statistiku, koji/ce nijesu bili/e uključeni/e u pisanju i sprovođenju Strategije. Rad eksperata/ica, državnih službenika/ica definisaće se Odlukom o formiranju Radne grupe, koja će predstavljati ključno tijelo za evaluaciju Strategije. Evaluacija će se fokusirati prevashodno na postignutost ciljeva i indikatore učinka, a izvještaj će biti dostavljen Vladi Crne Gore, preko Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore.

Sprovođenjem javne rasprave ispoštovan je princip transparentnosti, koji podrazumijeva da se u toku pripreme strateškog dokumenta sprovede postupak konsultovanja organa, organizacija i korisnika/ica rezultata zvanične statistike u početnoj fazi njegove pripreme, kao i organizovanje javne rasprave o tekstu nacrtu strateškog dokumenta. Javna rasprava o Nacrtu Strategije održana je u periodu od 11. 8. 2023. do 31. 8. 2023. godine.

KOMUNIKACIJA

Za uspješno sprovođenje strateškog dokumenta neophodan je efikasan sistem komunikacije sa stručnom i širom javnošću, u cilju kreiranja neophodnih instrumenata za praćenje realizacije operativnih ciljeva i ocjene ostvarenih efekata tokom svih godina realizacije Strategije.

Uprava za statistiku će koristiti dostupne mehanizme, definisane *Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike* i *Politikom diseminacije* kako bi se osiguralo potpuno razumijevanje i prihvatanje operativnih ciljeva na svim nivoima implementacije.

U cilju praćenja realizacije ciljeva utvrđenih ovom Strategijom, redovno će se prikupljati i analizirati podaci o realizaciji aktivnosti i postignutih rezultata u toku sprovođenja. U vezi sa tim, redovno izvještavanje će se primarno odnositi na sprovođenje konkretnih aktivnosti, rokova, ispunjenosti indikatora definisanih akcionim planom, a na posredan način i na praćenje ispunjenosti ciljeva (strateškog i operativnih).

Redovno izvještavanje o praćenju sprovođenja Strategije izvršiće se po završetku svake kalendarske godine u okviru perioda na koji se odnosi Akcioni plan. U godišnjem izvještaju sumiraće se ostvareni rezultati i dati predlozi za eventualna poboljšanja u toku sprovođenja Strategije. S obzirom da inicijalni Akcioni plan predviđa dvogodišnji period realizacije, ostavljena je mogućnost da se aktivnosti za koje se sa realizacijom kasni iz objektivnih okolnosti, realizuju (u cjelosti ili uz izvjesne modifikacije) u narednom periodu u toku sprovođenja Strategije, a shodno revidiranom Akcionom planu, koji će uključiti predloge date u godišnjem izvještaju.

U tu svrhu izvještaji o realizaciji Akcionih planova, kao i Završni izvještaj o implementaciji će biti objavljivani na sajtu Uprave za statistiku, kao i do sada, u odjeljku Godišnji izvještaji o radu i Strategija razvoja zvanične statistike, kao i na sajtu Vlade Crne Gore.

Proces komunikacije ključnih aktera unutar sistema zvanične statistike, naučne zajednice i cjelokupne javnosti je od strateškog značaja, posebno imajući u vidu ulogu i značaj zvanične statistike za sve korisnike/ce statističkih podataka. Uprava za statistiku kroz redovne sjednice Savjeta statističkog sistema, (čija je primarna uloga unapređivanja statističke kulture, znanja i staranja o potrebama korisnika/ca) razmatra predloge godišnjih izvještaja i druga pitanja od značaja za funkcionisanje sistema zvanične statistike.

Pored Savjeta statističkog sistema proces komunikacije ključnih aktera unutar sistema zvanične statistike odvija se i kroz redovne sjednice Radne grupe Poglavlja 18. Statistika.

Nužan uslov kvalitetnog i sadržajnog komuniciranja, u cilju realizacije operativnih ciljeva je, definisanje i pravilno sprovođenje planiranih komunikacijskih aktivnosti. U vezi sa tim, Uprava za statistiku priprema dokument *"Koncept razvoja diseminacije i komunikacije"* koji služi kao podrška u komuniciranju glavnih poruka, informisanju javnosti i stvaranju partnerstava koja su definisana u relevantnim strateškim dokumentima: Programom zvanične statistike i Strategijom razvoja zvanične statistike. Svrha ovog dokumenta sa jedne strane, je da učini pristupačnijim rezultate zvanične statistike i usluge, unaprijedi statistička pismenost kod korisnika, kao i značaj zvanične statistike, a sa druge strane da se poboljša razumijevanje korisničkih potreba, unaprijede statistički podaci i usluge, koristeći najnovije tehnologije.

Izradom dokumenta *"Koncept razvoja diseminacije i komunikacije"* definiše se plan komunikacija, jasan komunikacioni proces, komunikaciju prilagođenu konkretnoj ciljnoj grupi, jasan sistem koji

ukazuje ko komunicira, koja je njegova/njena uloga u postojećoj hijerarhiji institucije, uspostavljena saradnja sa medijskim agencijama, medijskim kućama i novinarima, NVO, udruženjima građana, biznis sektorom.

Redovna komunikacija je neophodna kako bi se podijelila dobra iskustva u procesu realizacije operativnih ciljeva, dogovorili dalji pravci djelovanja, utvrdila uspješnost obavljenih aktivnosti i procijenile mogućnosti za poboljšanje u određenoj oblasti.

Imajući u vidu najbolje prakse, proces komunikacije će se zasnivati na pružanju relevantnih i korisnih informacija kroz aktivnu diseminaciju rezultata zvanične statistike na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku, kao i tri društvene mreže (Twitter, Instagram i LinkedIn).

U dvogodišnjoj dinamici Uprava za statistiku će redovno realizovati *Istraživanje o zadovoljstvu korisnika*, sa ciljem da se izmjeri stepen u kojem su potrebe korisnika/ca za rezultatima zvanične statistike zadovoljene u odnosu na dostupnu zvaničnu statistiku, uvažavajući njihova potencijalna očekivanja.

U vezi sa tim, u cilju unapređenja komunikacijske aktivnosti, definisan je 5. Operativni cilj *"Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija"* u okviru kojeg je formulisana ključna aktivnost 5.1 *"Povećanje vidljivosti zvanične statistike uvođenjem savremenih alata moderne tehnologije u procesu diseminacije podataka, kao i unapređenjem digitalnih vještina zaposlenih za vizualizaciju rezultata zvanične statistike"* uz pripadajuće indikatore koji se odnose na: redizajniranje zvanične internet stranice Uprave za statistiku, ažuriranje mobilne aplikacije Uprave za statistiku i dr.

FINANSIJSKI OKVIR

Finansiranje Uprave za statistiku, a time i realizacija Strategije, definisano je članom 18 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl. list Crne Gore“, br. 18/12 i 47/19).

Finansiranje strateškog cilja, operativnih ciljeva i aktivnosti definisanih u razvoju zvanične statistike 2024-2028. godine je u direktnoj zavisnosti od Zakona o budžetu Crne Gore i donacija, što će biti planirano godišnjim Akcionim planovima.

Finansijski okvir će biti definisan kroz Akcione planove tokom sprovođenja strateškog dokumenta.

Za sprovođenje Akcionog plana za 2024 i 2025. godinu predložen je finansijski okvir:

Tabela 9. Finansijski okvir za 2024 i 2025. godinu u EUR

Finansijski okvir		2024.		2025.	
		Iznos	%	Iznos	%
1.	Nacionalni budžet	11 071 534,56	95,74	3 356 919, 92	87,87
2.	Donatorski program	493 229,29	4,26	463 422, 63	12,13
UKUPNO		11 564 763,85	100,00	3 820 342, 55	100,00

Posmatrano po strateškim ciljevima, najviše sredstava je izdvojeno za realizaciju Operativnog cilja 3. *Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike* ukupno u 2024. godini 11.300.795,27€ i u 2025. godini 3.756.823,97€. Napominjemo da ovaj operativni cilj sadrži, sredstva planirana za sprovođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova i Popisa poljoprivrede.

Tabela 10. Finansijski okvir operativnih ciljeva za 2024. i 2025. godinu u EUR

Finansijski okvir		2024.		2025.	
		Iznos	%	Iznos	%
1.	Operativni cilj 1.	223 968, 58	1,94	23 518, 58	0,62
2.	Operativni cilj 2.	-	-	-	-
3.	Operativni cilj 3.	11 300 795, 27	97,72	3 756 823, 97	98,34
4.	Operativni cilj 4.	-	-	-	-
5.	Operativni cilj 5.	40 000, 00	0,35	40 000, 00	1,05
UKUPNO		11 564 763,85	100,00	3 820 342, 55	100,00

PRATEĆI AKCIONI PLAN SA PROCJENOM TROŠKOVA ZA 2024 I 2025. GODINU

STRATEŠKI CILJ						
Cilj zvanične statistike je da obezbijedi svim korisnicima/ama rezultate zvanične statistike, koji su proizvedeni u skladu sa principima zvanične statistike, propisanom nacionalnom i međunarodnom metodologijom, uz poštovanje etičkih i profesionalnih standarda.						
Operativni cilj 1.						
Dalje unapređenje institucionalne koordinacije zvanične statistike						
Indikator učinka	Početna vrijednost 2024. godina	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2026. godina		Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta 2028. godina		
1.1.1 Vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike	Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 5%	Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 20%		Povećana vidljivost drugih proizvođača zvanične statistike za 50%		
1.1.2 Primjena međunarodnih standarda u statističkim registrima	Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 10%	Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 30%		Implementirani međunarodni standardi u statističkim registrima 50%		
1.1.3 Broj prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka	Povećanje broja prikupljenih varijabli iz administrativnih izvora podataka za 3% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka	Povećanje broja prikupljenih varijabli od administrativnih izvora podataka za 5% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka		Povećanje broja prikupljenih varijabli od administrativnih izvora podataka za 10% kod istraživanja koja koriste administrativni izvor podataka		
Aktivnosti koje utiču na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
1.1.1. Formiran »Stručni tim statističkog sistema Crne Gore«.	Odluka o formiranom stručnom timu	Uprava za statistiku	III kvartal 2024.	IV kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.1.2. Broj održanih obuka u oblasti upravljanja kvalitetom za druge proizvođače zvanične statistike u cilju jačanja saradnje kroz promociju upravljanja kvalitetom.	Broj održanih obuka	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 23.518, 58 €	Projekat „Upravljanje Kvalitetom“ u okviru IPA 2019 i IPA 2022.
					2025. 23.518, 58 €	
1.1.3. Broj objavljenih Saopštenja u cilju unapređenja vidljivosti rezultata drugih proizvođača zvanične statistike na web stranici koordinatora statističkog sistema, Uprave za statistiku u skladu sa Kalendarom objavljivanja podataka.	Broj objavljenih saopštenja	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“

1.2.1. Definisana »Zbirka statističkih izraza«.	Dokument »Zbirka statističkih izraza«	Uprava za statistiku	IV kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.2. Definisane institucionalne jedinice po sektorima u cilju unapređenja statističkog poslovnog registra.	Definisane institucionalne jedinice	Uprava za statistiku	IV kvartal 2024.	I kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.3. Implementirana nova verzija »Statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Rev. 2.1«.	Implementirana nova klasifikacija	Uprava za statistiku	II kvartal 2025.	III kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.4. Dalje unapređivanje »Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava« kroz saradnju sa organima državne uprave za poslove iz oblasti poljoprivrede.	Broj izvještajnih jedinica preuzetih iz administrativnih izvora u cilju smanjenja opterećenja istih	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.5. Dalje unapređenje Statističkog registra prostornih jedinica u saradnji sa Upravom za katastar i državnu imovinu i jedinicama lokalne samouprave.	Implementirane izmjene u naseljima shodno Odlukama jedinica lokalne samouprave; rad na Grid statistici	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.6. Pripreme aktivnosti za sprovođenje Popisa preduzeća sa georeferenciranjem adrese/lokacije preduzeća u skladu sa razvojem adresnog registra.	Realizovan popis preduzeća	Uprava za statistiku	I kvartal 2025.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.7. Broj uvedenih novih varijabli u »Statistički Biznis Registar« u skladu sa Uredbom (EU) 2019/2152.	Broj novih varijabli	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	II kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.2.8. Definisana nadležnost »Registra jedinica razvrstavanja« u skladu sa zakonskim odredbama.	Definisana nadležnost u skladu sa zakonskim odredbama	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	II kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.3.1 Izrađena i u kontinuitetu ažurirana »Analiza postojećih i potencijalnih administrativnih izvora podataka za proizvodnju zvanične statistike«.	Analiza u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	I kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
1.3.2. Broj istraživanja koja će primijeniti metodu prikupljanja podataka CAPI i CAWI.	Broj istraživanja koja koriste CAPI i CAWI	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2024.	2024. 200.450, 00 €	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“

Operativni cilj 2.**Jačanje sistema zvanične statistike kroz punu implementaciju planiranih ljudskih resursa i prostornih kapaciteta**

Indikator učinka	Početna vrijednost 2024. godina	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2026. godina	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta 2028. godina			
2.1 Broj zaposlenih u Upravi za statistiku	96 zaposlenih od 169 definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku	107 zaposlenih od 169 definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku	117 zaposlenih od 169 definisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku			
2.2. Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina	Nije definisan "Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina"	Kreiran program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina	Realizacija programa obuka za sticanje statističkih znanja i vještina			
2.3. Adekvatan poslovni prostor Uprave za statistiku	Nije obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku	Obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku	Obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Upravi za statistiku i kontinuirano stvaranje kvalitetnog radnog okruženja			
Aktivnosti koje utiču na realizaciju Operativnog cilja 2.	Indikator rezultata	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
2.1.1. Izmijenjen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za statistiku sa jačanjem ljudskih kapaciteta unutar jedinica u oblastima upravljanja kvalitetom, praćenje nacionalnih i međunarodnih indikatora, diseminacije i odnosa sa javnošću, ljudskih resursa i vještačke inteligencije.	Usvojen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
2.2.1. Izrađen dokument „Višegodišnji program obuka za sticanje statističkih znanja i vještina“ (plan i realizacija obuka za: korisnike/ce, novozaposlene, anketare, kao i za sticanje ključnih vještina komunikacije i javnog nastupa zaposlenih, IT kadar za primjenu nove digitalne transformacije i grafički dizajn).	Program u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	II kvartal 2024.	I kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
2.3.1. Obezbijeđen adekvatan poslovni prostor Uprave za statistiku.	Obezbijeđen adekvatan prostor Uprave za statistiku	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“

Operativni cilj 3.**Nastavak usklađivanja sa standardima EU i preporukama međunarodnih institucija i saradnje u oblasti zvanične statistike**

Indikator učinka	Početna vrijednost 2024. godina	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta 2028. godina			
------------------	---------------------------------	--	--	--	--	--

		2026. godina				
3.1. Usklađivanje pravnih propisa s pravnom tekovinom EU	Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 60%	Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 80%	Implementirane aktivnosti koje doprinose usklađivanju pravnih propisa s pravnom tekovinom EU iz oblasti zvanične statistike na nivou od 98%			
3.2. Ispunjenje završnih mjerila pregovaračkog Poglavlja 18. Statistika	Ispunjene aktivnosti koje doprinose realizaciji završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika 50%	Ispunjene aktivnosti koje doprinose realizaciji završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika 80%	Ispunjene aktivnosti koje doprinose realizaciji završnih mjerila Poglavlja 18. Statistika 98%			
3.3. Dostupnost rezultata zvanične statistike Crne Gore u bazama EUROSTAT-a i UN-a	Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 60%	Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 70%	Dostupni rezultati zvanične statistike na nivou od 80%			
Aktivnosti koje utiču na realizaciju Operativnog cilja 3.	Indikator	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
3.1.1. Ažurirana informacija o nivou ispunjenosti EU Acquia u pregovaračkom Poglavlju 18. Statistika u odnosu na definisanu Pregovaračku poziciju.	Informacija u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	I kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika”
3.1.2. Izmjena Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike	Utvrđivanje predloga Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike	Ministarstvo finansija, Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	II kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika”
3.1.3. Edukacija kadra i jačanje ljudskih resursa Uprave za statistiku za proizvodnju statistike državnih finansija	Broj održanih obuka	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	II kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika”, Donatorska podrška, IPA, tehnička podrška EUROSTAT-a
3.1.4. Ažuriranje nacionalnih metodologija za statistička istraživanja shodno najboljoj međunarodnoj praksi.	Broj ažuriranih nacionalnih metodologija	Proizvođači zvanične statistike	II kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 182.104, 30€	Kroz IPA 2019 i IPA 2022 projekat u okviru kojih je predviđena realizacija projekata: Statistika međunarodne trgovine uslugama-ITSS; Harmonizovani indeks cijena-HICP/HPI; Statistika cijena-PPP; Kratkoročna biznis statistika-STSS; ESSPROS; Računi zaštite životne sredine; Statistika otpada; Metadata i Popis stanovništva.
					2025. 182.104, 30€	
3.1.5. Intenziviranje učešća u nacionalnim i međunarodnim radnim tijelima usmjerenim na razvoj zvanične statistike.	Broj održanih sastanaka	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 278.539, 27€	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna Statistika” i

					2025. 293.818, 33€	kroz IPA 2019 i IPA 2022 projekat
3.2.1 Definisana Mapa puta za ispunjenje preostalih obaveza pregovaračkog procesa u Poglavlju 18. Statistika, sa posebnim osvrtom na završna mjerila.	Mapa puta u vidu dokumenta	Proizvođači zvanične statistike	II kvartal 2024.	III kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
3.3.1. Planiranje statističkih istraživanja na osnovu potreba međunarodnih i nacionalnih korisnika.	Broj novih statističkih istraživanja	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 335.066, 66€	Redovna budžetska sredstva Kofinansiranje Istraživanja o višestrukim pokazateljima MICS 7; Donatorska podrška kroz IPA 2019 i IPA 2022; Donatorska podrška od strane UNICEF-a za projekat "Četvrta nacionalna komunikacija i Prvi dvogodišnji izvještaj o transparentnosti Crne Gore ka konvenciji Ujedinjenih nacija o promjeni klime-FNC/BTR"
					2025. 23.000, 00€	
3.3.2. Edukacija kadra za kompilaciju i diseminaciju nacionalnih i međunarodnih indikatora u nadležnosti Uprave za statistiku.	Broj održanih obuka	Uprava za statistiku	III kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
3.3.3. Proizvodnja indikatora za potrebe ispunjenja međunarodnih obaveza i izvještavanja na EU i UN nivou u nadležnosti Uprave za statistiku.	Broj proizvedenih indikatora u nadležnosti Uprave za statistiku	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 10.463.835, 04€	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“. Ova stavka finansijskog okvira sadrži sredstva za sprovođenje Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova, kao i Popisa poljoprivrede.
					2025. 3.216.651, 34	
3.3.4 Broj novih istraživanja u sistemu zvanične statistike, koji zadovoljavaju potrebe međunarodnih i nacionalnih korisnika.	Broj novih statističkih istraživanja u sistemu zvanične statistike	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 41.250, 00€	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
					2025. 41.250, 00€	

Operativni cilj 4.**Digitalna transformacija statističke proizvodnje uz unapređenje IT bezbjednosti**

Indikator učinka	Početna vrijednost 2024. godina	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2026. godina	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta 2028. godina
4.1. Digitalizacija i digitalna transformacije	Nizak nivo	Zadovoljavajući nivo	Visok nivo
4.2. Izrada i implementacija tehničkog plana uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i administrativnih izvora preko	Nepostojanje tehničkog plana	Definisan tehnički plan	Tehnička implementacija

Jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu podataka (JSERP)						
4.3. Pregled uspostavljanja eDMS sistema za elektronsko upravljanje dokumentima	Neuspostavljen eDMS sistem	Uspostavljen eDMS sistem	eDMS sistem se u kontinuitetu vodi			
4.4. Politike sajber bezbjednosti Uprave za statistiku	Nepostojanje "Politike sajber bezbjednosti u Upravi za statistiku"	Izrađena „Politika sajber bezbjednosti u Upravi za statistiku“ i definisane smjernice za sajber bezbjednost u Upravi za statistiku	Kontinuirani razvoj sajber bezbjednost u Upravi za statistiku			
Aktivnosti koje utiču na realizaciju Operativnog cilja 4.	Indikator	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti	Izvor finansiranja
4.1.1. Analiza digitalne spremnosti Uprave za statistiku.	Analiza u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	III kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
4.1.2. Definisanje „Mape puta digitalne transformacije Uprave za statistiku“.	Mapa puta u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	III kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
4.2.1. Izrađen tehnički plan uspostavljanja komunikacije između Uprave za statistiku i organa i organizacija koje upravljaju administrativnim izvorima podataka.	Tehnički plan u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	III kvartal 2024.	III kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
Operativni cilj 5.						
Proizvodnja relevantne, blagovremene i visokokvalitetne zvanične statistike uz primjenu inovativnih izvora podataka i tehnologija						
Indikator učinka	Početna vrijednost 2024. godina	Ciljna vrijednost na polovini sprovođenja strateškog dokumenta 2026. godina	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta 2028. godina			
5.1. Pregled napretka u korišćenju digitalnih vještina za vizualizaciju rezultata zvanične statistike	Djelimičan napredak	Ostvaren napredak	Značajan napredak			
5.2. Promocija rezultata zvanične statistike	Definisanje <i>Strategije diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku</i>	50% realizovanih aktivnosti definisanih Strategijom diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku	100% realizovanih aktivnosti definisanih Strategijom diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku			
Aktivnosti koje utiču na realizaciju Operativnog cilja 5.	Indikator	Nadležna institucija	Datum početka	Planirani datum završetka	Sredstva planirana za	Izvor finansiranja

					spvođenje aktivnosti	
5.1.1. Nova-redizajnirana zvanična internet stranica Uprave za statistiku.	Nova web stranica Uprave za statistiku	Uprava za statistiku	I kvartal 2025.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.1.2 Aktivna diseminacija rezultata zvanične statistike na tri društvene mreže (Twitter, LinkedIn, Instagram).	Broj objavljenih rezultata zvanične statistike na društvenim mrežama	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	I kvartal 2025.	2024. 25.000, 00€	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
					2025. 25.000, 00€	
5.1.3. Formiran Kalendar važnijih datuma i obilježavanje važnijih datuma objavljivanjem infografika i kratkih sadržaja.	Kalendar u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.1.4. Broj objavljenih statističkih video sadržaja.	Broj objavljenih video sadržaja	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.1.5. Ažurirana mobilna aplikacija Uprave za statistiku.	Stopa zadovoljstva korisnika mobilnom aplikacijom	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.1.6. Redizajn logotipa Uprave za statistiku.	Novi logotip Uprave za statistiku	Uprava za statistiku	I kvartal 2025.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.1.7. Broj dostupnih setova podataka na "Portal otvorenih podataka".	Broj dostavljenih setova podataka	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“

5.2.1. Četvorogodišnja Strategija diseminacije i komunikacije Uprave za statistiku 2025-2028. godine.	Strategija u vidu dokumenta	Uprava za statistiku	I kvartal 2024.	IV kvartal 2024.	Tekuća sredstva	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
5.2.2. Kontinuirano edukovanje korisnika (broj organizovanih predavanja i seminara za: korisnike/ce podataka, naučnu zajednicu, predstavnike medija i dr.).	Broj organizovanih predavanja	Proizvođači zvanične statistike	I kvartal 2024.	IV kvartal 2025.	2024. 15.000, 00 €	Redovna budžetska sredstva Program „Nacionalna statistika“
					2025. 15.000, 00 €	